

Είναι η Κύπρος Μακριά; Ελληνική Ναυτική Στρατηγική για την Ανατολική Μεσόγειο

Βασίλειος Μαρτζούκος

ΣΥΝΟΨΗ

Είναι τελικά η Κύπρος μακριά; Μία πρώτη απάντηση είναι ότι η Κύπρος είναι τόσο μακριά όσο εμείς επιλέγουμε να είναι. Εάν γίνει ενσυνείδητα αντιληπτό ότι η Κύπρος και η ασφάλεια του κυπριακού ελληνισμού αποτελεί Εθνικό Ζωτικό Συμφέρον και όχι υπερβατική παραχώρηση προς τους Ελληνοκυπρίους, τότε η Κύπρος θα παύσει να είναι τόσο μακριά. Η παρούσα εργασία προτείνει σειρά απαιτούμενων μέτρων άμυνας και ασφάλειας σε επίπεδο Εθνικής Στρατηγικής (ΕΘΣΤ) και Εθνικής Στρατιωτικής Στρατηγικής (ΕΘΣΣΤ), προκειμένου να επικεντρωθεί στην ενδεδειγμένη Ναυτική Στρατηγική της χώρας μας. Η βασική πρόταση Ναυτικής Στρατηγικής για το αναμενόμενο Θαλάσσιο Θέατρο Επιχειρήσεων (ΘΘΕ), περιλαμβάνει μεταβολές τόσο στην Δομή Δυνάμεων, όσο και στην Δομή Διοικήσεως των Ενόπλων Δυνάμεων (ΕΔ). Οι εν λόγω μεταβολές βασίζονται στην ενίσχυση της διακλαδικότητας και την αξιοποίηση τόσο της γεωγραφίας όσο και της τεχνολογίας προκειμένου με εφικτό τρόπο οι ΕΔ (Ελλάδος και Κύπρου) να αποκτήσουν την δυνατότητα ταυτόχρονης διεξαγωγής διακλαδικών συμβατικών επιχειρήσεων και επιχειρήσεων ασυμμέτρου αποτελέσματος, σε ολόκληρο το ΘΘΕ. Η εργασία παρέχει, επιπλέον, γενική εκτίμηση προτεραιοτήτων υλοποιήσεως των προτάσεων, καθώς και βασική ιδέα χρηματοδοτήσεως αυτών.

Λέξεις κλειδιά: Ναυτική στρατηγική, Κύπρος, Εθνική Στρατηγική, Εθνική Στρατιωτική Στρατηγική, Θαλάσσιο Θέατρο Επιχειρήσεων

Εισαγωγή

Η ιστορική εμπειρία αποδεικνύει ότι η Ελλάς υστερεί στον τομέα καθορισμού των Εθνικών της Συμφερόντων (ΕΘΣΜ), των Εθνικών της Σκοπών (ΕΘΣΚ) και της Εθνικής της Στρατηγικής (ΕΘΣΤ), λόγω κυρίως της ανεπάρκειας του πολιτικού της

Για παραπομπή στο άρθρο : Βασίλειος Μαρτζούκος, 'Είναι η Κύπρος μακριά; Ελληνική Ναυτική Στρατηγική για την Ανατολική Μεσόγειο', ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΝ, Τ. 2, (Χειμώνας 2018), 93-118.

συστήματος.¹ Οι εκάστοτε συγκυριακές ορθές εθνικές στρατηγικές επιλογές υπήρξαν αποτέλεσμα περισσότερο προσωπικής επιλογής ικανών πολιτικών ηγετών παρά αποτέλεσμα συγκροτημένης και οργανωμένης υποδομής παραγωγής στρατηγικής σκέψης και λήψης αποφάσεων.

Το Κυπριακό ζήτημα αποτελεί ένα από τα μείζονα ανοικτά εθνικά μας θέματα, του οποίου η επιδιωκόμενη ευνοϊκή επίλυση παρεμποδίζεται από δεδομένα τα οποία έχουν προκαλέσει σωρευτικά πολιτικά σφάλματα του παρελθόντος τόσο των ελλαδικών όσο και των κυπριακών κυβερνήσεων, ελλείπει Εθνικής Στρατηγικής.

Η παρούσα εργασία περιλαμβάνει επιγραμματική ιστορική αναδρομή, σύντομη αναφορά στην σημασία της Κύπρου και της ευρύτερης θαλάσσιας περιοχής της για την Ελλάδα, καθώς και επιγραμματική περιγραφή της τρέχουσας γεωπολιτικής πραγματικότητας και του συσχετισμού ισχύος με την Τουρκία. Ο συντάκτης της εργασίας εν συνεχεία προτείνει σειρά απαιτούμενων μέτρων άμυνας και ασφάλειας σε επίπεδο Εθνικής Στρατηγικής (ΕΘΣΤ) και Εθνικής Στρατιωτικής Στρατηγικής (ΕΘΣΣΤ), προκειμένου να επικεντρωθεί αναλυτικότερα στην ενδεδειγμένη Ναυτική Στρατηγική της χώρας μας (ως απορρέουσα από τις προηγούμενες).

Η βασική πρόταση Ναυτικής Στρατηγικής για το αναμενόμενο Θαλάσσιο Θέατρο Επιχειρήσεων (ΘΘΕ) περιλαμβάνει μεταβολές τόσο στην Δομή Δυνάμεων, όσο και στην Δομή Διοικήσεως των Ενόπλων Δυνάμεων (ΕΔ). Οι εν λόγω μεταβολές βασίζονται στην ενίσχυση της διακλαδικότητας και την αξιοποίηση τόσο της γεωγραφίας όσο και της τεχνολογίας προκειμένου με εφικτό τρόπο οι ΕΔ (Ελλάδος και Κύπρου) να αποκτήσουν την δυνατότητα ταυτόχρονης διεξαγωγής διακλαδικών συμβατικών επιχειρήσεων και επιχειρήσεων ασυμμέτρου αποτελέσματος, σε ολόκληρο το ΘΘΕ. Η εργασία παρέχει, επιπλέον, γενική εκτίμηση προτεραιοτήτων υλοποιήσεως των προτάσεων, καθώς και βασική ιδέα χρηματοδοτήσεως αυτών.

Διευκρινίζεται ότι η παρούσα εργασία βασίζεται σε αδιαβάθμητες πληροφορίες, ενώ οι διαπιστώσεις, τα συμπεράσματα και οι σχετικές προτάσεις απηχούν τις προσωπικές απόψεις του συγγραφέως.

Σύνδεση με το παρελθόν

Η Κύπρος υπήρξε ελληνική από την αρχαιότητα (Μυκηναίοι μετά το 1400 π.Χ., Αχαιοί από το 1200 π.Χ.) και ακολούθησε όλη την πορεία της ελληνικής κλασσικής αρχαιότητας και του Αλεξανδρινού κόσμου (κράτος Πτολεμαίων), έως την Ρωμαϊκή περίοδο (30 π.Χ. – 330 π.Χ.). Μετά την μακρά Βυζαντινή περίοδο (330 – 1191) και το σύντομο πέρασμα του Ριχάρδου του Λεοντόκαρδου και των Ναϊτών Ιπποτών (1191 – 1192) ακολουθεί η εποχή της Φραγκοκρατίας (1192 – 1489) και της Ενετοκρατίας (1489 – 1571) για να φθάσουμε στην Οθωμανική περίοδο (1571 – 1878) και την Βρετανική διακυβέρνηση (1878 – 1960). Η Βρετανία, που ανέλαβε την διοίκηση της Κύπρου από το

¹ Σχετικοί ορισμοί παρέχονται στο συνημμένο Παράρτημα «Α».

1878, προσάρτησε την νήσο το 1914 και με την Συνθήκη της Λωζάννης το 1923 η Τουρκία παραιτήθηκε όλων των δικαιωμάτων της στην Κύπρο, η οποία το 1925 ανακηρύχθηκε αποικία του Στέμματος.²

Καθ' ολόκληρη την μακρά αυτή ιστορική περίοδο, η ελληνικότητα της Κύπρου διατηρείται μέσω της διαρκούς παρουσίας των γηγενών Ελλήνων της Κύπρου (οι οποίοι ανέκαθεν αποτελούσαν την συντριπτική πλειονότητα του πληθυσμού), της διατηρήσεως του ελληνικού πολιτισμού και την αδιάλειπτης ομιλίας της ελληνικής γλώσσας.

Επιδίωξη του ελληνισμού υπήρξε διαχρονικά η ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα. Οι Ελληνοκύπριοι, παρά την γεωγραφική τους απόσταση από το εθνικό κέντρο, εκτός από τον ελληνικό πολιτισμό τους, έχουν ιστορικά να επιδείξουν μακρά σειρά εξεγέρσεων (με αντίστοιχες οθωμανικές σφαγές και αργότερα βρετανικές εκτελέσεις και βιαιότητες), συμμετοχή τους σε όλους τους εθνικούς αγώνες, καθώς και δημοψηφίσματα, όπως αυτό του 1950 με το 96% του πληθυσμού να τάσσεται υπέρ της Ενώσεως με την Ελλάδα.

Η περίοδος από τις αρχές του 20^{ου} αιώνας και ιδιαίτερα από το 1950 έως το 1974 χαρακτηρίζεται από την σταδιακή απόσυρση της Ελλάδος από την Αν. Μεσόγειο, από σειρά χαμένων ευκαιριών προς την Ένωση, από τον ηρωικό απελευθερωτικό αγώνα της ΕΟΚΑ (1955 – 1959), τις συχνές τριβές μεταξύ ελληνικών και κυπριακών κυβερνήσεων ιδιαίτερα κατά την περίοδο 1960 – 1974, την κυπριακή στροφή από την «αυτοδιάθεση» (η οποία οδηγούσε στην Ένωση), στην «ανεξαρτησία» και σειρά εσφαλμένων πολιτικών πρωτοβουλιών ένεκα των οποίων επετράπη στην Τουρκία να εμπλακεί στο Κυπριακό, με επιστέγασμα την Συμφωνία Ζυρίχης – Λονδίνου το 1959 η οποία παραχωρούσε συγκυριαρχία στο 18% των Τουρκοκυπρίων, απέκλειε την Ένωση και καθόριζε εγγυήτριες Δυνάμεις την Ελλάδα, την Μ. Βρετανία και την Τουρκία. Τόσο η δήλωση «η Κύπρος κείται μακράν» η οποία αποδίδεται στον Κωνσταντίνο Καραμανλή το 1974, όσο και η δήλωση του Γεωργίου Παπανδρέου, ως Υπουργού Εξωτερικών το 1950 «*Η Ελλάς αναπνέει σήμερα με δύο πνεύμονας, τον μεν αγγλικόν, τον δε αμερικανικόν. Δεν μπορεί, λόγω του Κυπριακού, να διακινδυνεύσει από ασφυξίαν*», παρέχουν ενδείξεις αντιλήψεως του Κυπριακού από το ελλαδικό κέντρο.³

Η πολιτική θέση «η Κύπρος αποφασίζει και η Ελλάς συμπαρίσταται» το οποίο υιοθετήθηκε περί το τέλος της δεκαετίας του 1950, υπήρξε «αγκάθι» στις σχέσεις

² Dr William Mallinson «Κύπρος Ιστορική Επισκόπηση», επιμέλεια εκδ. Μ. Μιλτιάδου – Α. Νικολαΐδου, 2011, σελ. 8-30

[http://www.mfa.gov.cy/mfa/Embassies/Embassy_Warsaw.nsf/All/C29A8A25E7BB031EC1257AE700423707/\\$file/Cyprus,%20A%20Historical%20Overview%20gr%20\(2011\).pdf](http://www.mfa.gov.cy/mfa/Embassies/Embassy_Warsaw.nsf/All/C29A8A25E7BB031EC1257AE700423707/$file/Cyprus,%20A%20Historical%20Overview%20gr%20(2011).pdf)

³ Μάνος Ν. Χατζηδάκης, *Πως Χάθηκε η Ένωση με την Ελλάδα 1950 – 1967*, (Αθήναι: Πελασγός, 2017), 67 – 72 (για Συνθήκη Ζυρίχης – Λονδίνου). Ολόκληρο το βιβλίο καλύπτει με ενδιαφέροντα τρόπο, επίμαχα σημεία της περιόδου 1950 – 1967. Ειδικό ενδιαφέρον παρουσιάζει και το βιβλίο του Ντίνου Ηλιάδη, *50 Ιστορικές Στιγμές που Σημάδεψαν την Κύπρο*, (Αθήναι: Κάκτος, 2011), δεδομένου ότι παρουσιάζει ομιλίες, δηλώσεις, διαγγέλματα, υπομνήματα, εγκυκλίους, επιστολές, διαλόγους κ.λπ. που καλύπτουν και την εν λόγω περίοδο.

κυβερνήσεων Ελλάδος και Κύπρου και εμπόδιο στη χάραξη Εθνικής Στρατηγικής. Κατά τη δεκαετία του 1960 υπήρξαν περιπτώσεις κατά τις οποίες το εθνικό κέντρο, ενώπιον διαφαινομένων ευνοϊκών (ενωτικών) λύσεων του Κυπριακού, υποχώρησε λόγω Κυπριακών αντιρρήσεων. Σήμερα, η ίδια πολιτική θέση και στάση καθιστά την Ελλάδα παρατηρητή των εξελίξεων και προσφέρει άλλοθι στην εκάστοτε πολιτική αδράνεια αλλά και στην αποδοχή «τετελεσμένων» στα πλαίσια διαπραγματεύσεων προς επίλυση του Κυπριακού ζητήματος.⁴

Ιστορικές διαπιστώσεις στρατιωτικού επιπέδου

Η ελληνική προσπάθεια προασπίσεως της ασφάλειας του Κυπριακού ελληνισμού ουδέποτε υπήρξε αρκούντως αξιόπιστη, έχοντας ως «αχίλλειο πτέρνα της» (σε στρατιωτικό επίπεδο) κυρίως το ζήτημα της επάρκειας αεροναυτικής καλύψεως.

Η πρόθεση δημιουργίας αυτόνομου τακτικού κυπριακού στρατού (Εθνική Φρουρά δύναμews Σώματος Στρατού, των 50.000-60.000 ανδρών) τον Φεβρουάριο του 1964 ουδέποτε ολοκληρώθηκε και πρακτικά υποκαταστάθηκε (πρωτοβουλία του τότε ΥΕΘΑ Π. Γαρουφαλιά) με αποστολή ελλαδικών δυνάμewν 7.500 ανδρών (ΕΛΔΥΚ/Μ – Αύγουστος 1964). Σε κάθε περίπτωση, η ΕΛΔΥΚ/Μ ενίσχυε επιχειρησιακά την Κύπρο αλλά δεν εξασφάλιζε στρατηγικό πλεονέκτημα αφού στερείτο αεροναυτικής καλύψεως, σε αντίθεση με την Τουρκία η οποία διέθετε ναυτικές και αεροπορικές βάσεις απέναντι από την Κύπρο. Η ανάκληση της ΕΛΔΥΚ/Μ από την Κύπρο, τον Δεκέμβριο του 1967, αποδυνάμωσε περαιτέρω την αμυντική ικανότητα της Νήσου και διευκόλυνε αργότερα (1974) την προσχεδιασμένη τουρκική απόβαση στην Κύπρο και την κατάληψη του 37% του εδάφους της.⁵

Πρέπει η Ελλάς να προασπίζει την ασφάλεια του Κυπριακού Ελληνισμού;

Η Κύπρος αποτελεί τμήμα του ελληνισμού και η αυτονόητη υποχρέωση προασπίσεώς της ενέχει διαστάσεις τόσο πατριωτικές και ηθικές, όσο και διαστάσεις βασιζόμενες σε ρεαλιστική εκτίμηση των Ελληνικών ΕΘΣΜ.

Αν και σειρά ιστορικών συγκυριών, καθώς και εσφαλμένων πολιτικών επιλογών, απέτρεψαν την Ένωση, οι Κύπριοι απέδειξαν έμπρακτα ότι ήσαν τόσο Έλληνες όσο και οι ομοεθνείς τους της ελληνικής επικράτειας. Όλα αυτά μάλιστα σε πείσμα

⁴ Χατζηδάκης, *Πως Χάθηκε η Ένωση*, 48 – 50.

⁵ Στο ίδιο,, 86 – 108 (περί του συσχετισμού ισχύος της δεκαετίας 1960). Με την επιφύλαξη που επιβάλλει ο ουδέποτε ανοιχθείς «Φάκελλος Κύπρου», ενδιαφέρον σχετικά με τα γεγονότα παρουσιάζουν τα βιβλία Κωνσταντίνος Α. Δημητριάδης, *Κύπρος 1974 Η Μεγάλη Προδοσία*, (Αθήναι: Πελασγός, 2016), καθώς και Κωνσταντίνος Π. Παναγιωτάκος, *Στην Πρώτη Γραμμή Αμύνης*, (Αθήναι, εκδοθέν υπό Κ. Παναγιωτάκου, 1979).

συστηματικών αλλά ουσιαστικά ανεπιτυχών προσπαθειών από ξένα κέντρα (αλλά δυστυχώς και από ορισμένα εγχώρια κυπριακά κέντρα) έως και σήμερα, όπως ενσταλάξουν διακριτή «Κυπριακή εθνική συνείδηση» στους Ελληνοκυπρίους.⁶

Η Κύπρος προσφέρει μείζονα γεωπολιτικά ερείσματα στην Ελλάδα, λόγω της γεωγραφικής της θέσεως (πλησίον της Μ. Ανατολής, της Β. Αφρικής και της διώρυγος του Σουέζ, κομβική θέση θαλασσίων επικοινωνιών, δυνατότητα στρατιωτικού πλήγματος της Τουρκίας από διαφορετική κατεύθυνση και σε βάθος στα πλαίσια της αποτροπής κ.λπ.). Η Κύπρος με την Ελλάδα σχηματίζουν συμπαγή γεωστρατηγικό χώρο υψηλής αξίας (θαλάσσιο, εναέριο και υποθαλάσσιο) ο οποίος επιτρέπει στον ελληνισμό να δεσπόζει γεωγραφικά σε ολόκληρη την Αν. Μεσόγειο και να διαθέτει ιδιαίτερο διεθνές γεωπολιτικό βάρος και ισχυρή διαπραγματευτική θέση. Επιπλέον η Κύπρος παρέχει πρόσβαση και συνδέει την Ελλάδα με διπλωματικά της ερείσματα στην Μ. Ανατολή και την Β. Αφρική (σημαντικά κράτη της περιοχής εθνικού ενδιαφέροντος, ο ελληνισμός των περιοχών αυτών, τα Πατριαρχεία κ.λπ.). Τυχόν απώλεια της Κύπρου κρίνεται ότι θα ισοδυναμούσε με εθνική συρρίκνωση ανάλογη της Μικρασιατικής καταστροφής του 1922.

Εάν οι ελληνικές πολιτικές δυνάμεις είχαν αντιληφθεί τις πραγματικές διαστάσεις της γεωπολιτικής σημασίας του ενιαίου γεωστρατηγικού χώρου Ελλάδος – Κύπρου, δεν θα διαπραγματεύοντο λύσεις τύπου «Ανάν» (την ώρα που η Τουρκία θεωρεί το Βόρειο τμήμα της Κύπρου προέκταση της Τουρκίας). Αντίθετα, οι πολιτικές μας δυνάμεις θα προσπαθούσαν (ειδικότερα υπό τις παρούσες ευνοϊκές συγκυρίες) να πείσουν τη Δύση (ΗΠΑ – ΕΕ) για την σύγκλιση των συμφερόντων μας, δεδομένου ότι ο χώρος από τους Οθωνούς της Κέρκυρας έως την Κύπρο (προεκτεινόμενος μάλιστα έως το Ισραήλ) προσφέρει διαρκή ασφαλή Δυτική πρόσβαση στις περιοχές ενδιαφέροντός της, παρακάμπτοντας την Νεοθωμανική, πολιτικά χειραφετημένη και ασταθή Τουρκία.

Σύγχρονες γεωπολιτικές επισημάνσεις ενδιαφέροντος

Το θαλάσσιο εμπόριο και η θαλάσσια διακίνηση ενέργειας και πρώτων υλών σε ποσοστό άνω του 90% αυξάνει τη στρατηγική σημασία των θαλασσίων οδών επικοινωνίας και ιδιαίτερα των υποχρεωτικών περιοχών διελεύσεως (π.χ. στενά Μάλακκα, Ορμούζ, Ταϊβάν, Σουέζ, Αιγαίο, Βόσπορος, Γιβραλτάρ κ.λπ.), ενώ συγχρόνως ενισχύει την τάση των ναυτικών εξοπλισμών. Η ανισομερώς ραγδαία αύξηση του παγκοσμίου πληθυσμού, σε συνδυασμό με την ανισοκατανομή του παγκοσμίου πλούτου και τις οικολογικές πλανητικές μεταβολές, αναμένεται ότι θα

---

⁶ Ανδρέας Παναγιώτου, *Κυπριακή Συνείδηση και Κυπριακή Δημοκρατία*, 26 Ιανουαρίου 2015, http://koinoniologyka.blogspot.com/2015/01/blog-post_26.html, καθώς και Δανάη Γεωργιάδη, *Κύπρος 2014: Κατασκευή Συνειδήσεων*, 23 Νοεμβρίου 2014, <http://www.sigmalive.com/simerini/news/182463/kypros-2014-kataskevi-syneidiseon>

προκαλέσει σημαντικές και διαρκείς μεταναστευτικές ροές προς τη Δύση και ειδικότερα την Ευρώπη, οι οποίες θα επιτείνουν την αστάθεια.⁷

Η ΕΕ εξακολουθεί να στερείται ουσιαστικά κοινής εξωτερικής πολιτικής και άμυνας, ενώ η ευρωπαϊκή διακρατική αλληλεγγύη είναι υποτυπώδης. Η σύγκρουση για την άσκηση επιρροής μεταξύ Δύσεως και Ρωσίας, οι περιφερειακές φιλοδοξίες, η αναβίωση του ακραίου Ισλάμ, ο πόλεμος στην Συρία, τα ενεργειακά συμφέροντα, διακρατικές αναθεωρητικές βλέψεις και αλυτρωτισμοί, εθνοτικές, φυλετικές και θρησκευτικές έριδες δημιουργούν εντάσεις και αστάθεια στα Βαλκάνια, τον Καύκασο, την Ουκρανία, την Μ. Ανατολή και την Β. Αφρική. Οι εξελίξεις αυτές επηρεάζουν την χώρα μας και καθιστούν την Αν. Μεσόγειο ακόμη περισσότερο σημαντική, εάν μάλιστα ληφθούν υπ' όψιν τα υφιστάμενα υποθαλάσσια κοιτάσματα υδρογονανθράκων καθώς και το οικονομικό ενδιαφέρον της Κίνας για την ευρύτερη περιοχή.

Οι ανωτέρω εξελίξεις επιδρούν στην επίλυση του Κυπριακού ζητήματος το οποίο επιβαρύνεται επιπλέον με τα τετελεσμένα του 1974 και την σημερινή τους εξέλιξη (π.χ. τουρκικός εποικισμός, κατοχικά στρατεύματα, δεδομένα προηγούμενων προσπαθειών επιλύσεως Κυπριακού από το 1974), τον τουρκικό αναθεωρητισμό, τον στρατιωτικό συσχετισμό ισχύος Ελλάδος/Κύπρου – Τουρκίας καθώς και τις τάσεις αυτού, τα δημογραφικά δεδομένα Ελλάδος και Τουρκίας, την μαζική παράνομη μετανάστευση προερχόμενη κυρίως από την Τουρκία, τις προοπτικές ολοκλήρωσεως της ΕΕ, τις Διατλαντικές σχέσεις κ.λπ..

Ο ελλαδικός χώρος εξακολουθεί να έχει υψηλή γεωστρατηγική αξία, αφού η χερσόνησος του Αίμου και οι νήσοι εκατέρωθεν αυτής ελέγχουν την πρόσβαση στην Αδριατική και την Μ. Θάλασσα. Ο ελλαδικός χώρος κατέχει κεντρική θέση ελέγχου της Αν. Μεσογείου (και από εκεί παρέχεται πρόσβαση προς τρεις Ηπείρους), αποτελεί ανασχετικό προγεφύρωμα καθόδου χερσαίων δυνάμεων προς Νότο και ελέγχει την επικοινωνία της Τουρκίας με τη Δύση. Η ναυτική βάση της Σούδας παρέχει μοναδικές υπηρεσίες σε κάθε ναυτική δύναμη που εκάστοτε κυριαρχεί στην Αν. Μεσόγειο. Η αξία της Κρήτης μεγιστοποιείται εάν συνδυασθεί με τον κυπριακό χώρο, επαυξάνοντας έτσι την συνολική αξία του ελληνισμού στην περιοχή. Τέλος, τα νησιωτικά μας συμπλέγματα αποτελούν αβύθιστες βάσεις ελέγχου μερικών από τις πλέον ζωτικές παγκοσμίως θαλάσσιες γραμμές επικοινωνιών (SLOC).⁸

⁷ M. Bommers, H. Fassmann, W. Sievers, *Migration from the Middle East and North Africa to Europe*, (Amsterdam, University Press, IMISCOE Research, 2014), 231 – 285

http://www.aup.nl/wosmedia/2049/migration_from_the_me_and_na_to_eur_sample.pdf

⁸ STRATFOR, *The Geopolitics of Greece: A Sea at its Heart*, (STRATFOR, 21 Νοεμβρίου 2011),

<https://worldview.stratfor.com/article/geopolitics-greece-sea-its-heart> Ως αμερικανική προσέγγιση παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον.

Τουρκική απειλή

Η χειραφετημένη στρατηγικά από τη Δύση Τουρκία του Ερντογάν φιλοδοξεί να καταστεί νεοθωμανική αναθεωρητική δύναμη με περιφερειακές φιλοδοξίες. Η αναθεωρητική τουρκική πολιτική δεν είναι συγκυριακή αλλά βασίζεται σε διαχρονικά γεωπολιτικά κριτήρια. Η πολιτική αυτή ενθαρρύνεται και από το γεγονός της υφισταμένης διαφοράς γεωπολιτικού δυναμικού Τουρκίας και Ελλάδος, η οποία μάλιστα αυξάνεται σημαντικά σε βάρος της δεύτερης (π.χ. δημογραφία, υλικό και αριθμοί ΕΔ, οικονομία, τεχνολογία κ.λπ.) με συνέπεια να προκαλείται υψηλό ρίσκο, πέραν του ανεκτού, στην εθνική μας αποτρεπτική στρατηγική και να προσδίδει σταδιακά στην Τουρκία αξιόπιστο ρόλο πειθαναγκάζοντος και στην Ελλάδα ρόλο κατευνάζοντος. Ένδειξη της θέσεως αυτής αποτελεί η αμφισβήτηση της εθνικής κυριαρχίας (π.χ. Ίμια και δεκάδες άλλες νησίδες του Αιγαίου), η απαγόρευση ενασκήσεως κυριαρχικών δικαιωμάτων με απειλή πολέμου (π.χ. επέκταση χωρικών υδάτων), πρωτοφανείς για τα παγκόσμια δεδομένα προκλήσεις (π.χ. πτήση τουρκικών μαχητικών αεροσκαφών υπεράνω ακόμη και κατοικημένων νήσων, παρεμπόδιση αλιευτικών σκαφών, εμβολισμοί σκαφών του ΛΣ, παρεμπόδιση ερευνητικών πλοίων στην περιοχή Κύπρου, δέσμευση τεραστίων θαλασσιών εκτάσεων του Αιγαίου επί μακρόν για διεξαγωγή «ασκήσεων») κ.λπ.. Τα φαινόμενα αυτά εκτιμάται ότι θα οξυνθούν στο εγγύς μέλλον, εφόσον σύμφωνα με τις τρέχουσες τάσεις η διαφορά εθνικής ισχύος (ιδιαιτέρως της στρατιωτικής), θα διευρυνθεί περαιτέρω κατά τα επόμενα έτη.

Ως προς την Ελλάδα, η Τουρκία πληροί επακριβώς τον ορισμό της πολιτικής και στρατιωτικής απειλής, καθ' όσον διαθέτει τα μέσα, καθώς και την πολιτική βούληση να πραγματοποιήσει τις επισήμως εκπεφρασμένες αναθεωρητικές διεκδικήσεις της στο Αιγαίο, την Θράκη, την Κύπρο και την Αν. Μεσόγειο.⁹ Η Τουρκία επιδιώκει την πραγματοποίηση των φιλοδοξιών της με συνδυασμό στρατηγικών επιλογών, όπως η στρατηγική περικύκλωση (διείσδυση στα Βαλκάνια και την Β. Αφρική), ο πειθαναγκασμός, η ελεγχόμενη πίεση, τα τετελεσμένα κ.λπ..

Η δραματική μείωση των ελληνικών αμυντικών δαπανών και η υποτονική στρατιωτική παρουσία της Ελλάδος στη ΝΑ Μεσόγειο συνδυάζεται μ' ένα πρωτόγνωρο πρόγραμμα τουρκικών εξοπλισμών (με έμφαση στους αεροναυτικούς εξοπλισμούς, το διάστημα, τους βαλλιστικούς πυραύλους, τη ρομποτική, την τεχνολογία laser, τις επικοινωνίες, τον ηλεκτρονικό πόλεμο, τον κυβερνοπόλεμο κ.λπ., πλαισιωμένα με το πρόγραμμα παραγωγής πυρηνικής ενέργειας, για

---

⁹ Π. Κονδύλης, *Θεωρία του Πολέμου*, (Αθήνα: Θεμέλιο, 2004), ΙΧ. Γεωπολιτικές και Στρατηγικές Παράμετροι ενός Ελληνοτουρκικού Πολέμου. Το κείμενο του Π. Κονδύλη παραμένει επίκαιρο και αναδεικνύει κατάλληλα την τουρκική απειλή. Επίσης Π. Ήφαιστος, Α. Πλατιάς, *Ελληνική Αποτρεπτική Στρατηγική*, (Αθήνα: Παπαζήσης, 1992), 59 - 68

εμπορικούς σκοπούς προς το παρόν) βασιζόμενο σε ποσοστό άνω του 65% στην εγχώρια τουρκική αμυντική βιομηχανία.¹⁰

Επισημαίνεται ενδεικτικά ότι οι ελληνικές αμυντικές δαπάνες από το 2009 έως το 2016 μειώθηκαν κατά 52.02% (κατά 3.39 δις €). Ο προϋπολογισμός του ΥΠΕΘΑ του 2017 ανήλθε μόλις στα 3.12 δις € (1.7 του ΑΕΠ). Το ποσό αυτό επιμερίζεται στην μισθοδοσία (67%), τα λειτουργικά έξοδα (18%) και στα εξοπλιστικά προγράμματα (15%), αν και πρακτικά το ποσοστό των εξοπλισμών είναι πολύ μικρότερο (λόγω δαπανών για προηγούμενες οφειλές). Αντίστοιχα οι επίσημες τουρκικές αμυντικές δαπάνες του 2016 ανήλθαν στα \$13.68 δις, αν και οι πραγματικές δαπάνες εκτιμάται ότι υπερβαίνουν τα \$18 δις.¹¹

Γεωπολιτικές επιλογές Ελλάδος

Η χώρα μας θα πρέπει να επιλέξει είτε να υπηρετήσει υπαρξιακά και ζωτικά της Εθνικά Συμφέροντα, με όρους ουσιαστικής αποτροπής (επιλογή δυσχερής, προϋποθέτουμε θυσίες), με συνδυασμό εξωτερικής και κυρίως εσωτερικής εξισορροπήσεως, αντιστεκόμενη έτσι στην γεωπολιτική της συρρίκνωση, είτε να αφεθεί στη φθίνουσα πορεία της εθνικής της ισχύος και να αποδεχθεί έναν ενδεχόμενο ρόλο δορυφόρου της Τουρκίας με ότι αυτό συνεπάγεται.

Πίσω από δήθεν ρεαλιστικές προσεγγίσεις (π.χ. τί άλλο μπορούμε να κάνουμε αφού μας δεσμεύουν τα μνημόνια;) και θέσεις τύπου «στρατηγική ψυχραιμία» (δίχως ποτέ να διευκρινίζονται τα όριά της), υποκρύπτεται η εγκατάλειψη της στρατηγικής της αποτροπής και η υιοθέτηση του κατευνασμού παρά το γεγονός ότι οι δραματικές του επιπτώσεις έχουν διαπιστωθεί από την αρχαιότητα με προειδοποίηση του Θουκυδίδου (δια στόματος Περικλέους), ολίγον προ ενάρξεως του Πελοποννησιακού Πολέμου. Ο κατευνασμός δυνατόν να χρησιμοποιηθεί από έναν αδύναμο προσωρινά προς εξοικονόμηση χρόνου προκειμένου να καταστεί ισχυρότερος αλλά επ' ουδενί είναι δυνατόν να αποτελέσει σταθερή στρατηγική επιλογή.¹²

Σε στρατηγικό επίπεδο, η έκβαση κάθε κλιμακούμενης εντάσεως ή κρίσεως μεταξύ Ελλάδος – Τουρκίας σε πολιτικό και στρατιωτικό επίπεδο στο Αιγαίο, τη Θράκη και την Αν. Μεσόγειο εν γένει, συνδέεται με την Κύπρο. Τυχόν αδυναμία αποτελεσματικής προασπίσεως της ασφάλειας του κυπριακού ελληνισμού κρίνεται ότι προκαλεί δίλημμα στον ελληνικό στρατηγικό σχεδιασμό, αφού κάθε λήψη αποφάσεως κλιμακώσεως μιας κρίσεως με την Τουρκία, στα πλαίσια της αποτροπής (ακόμη και με ευνοϊκές εκτιμήσεις αποτελέσματος για τις ελληνικές ΕΔ) θα εξουδετερώνεται από την πιθανότητα και προοπτική τουρκικής νίκης και

¹⁰ Χρήστος Μηνάγιας, *Τουρκικές Ένοπλες Δυνάμεις και Εξοπλισμοί*, (Θεσσαλονίκη: Κάδμος, 2015).

¹¹ Ισοζύγιο Στρατιωτικής Ισχύος, *Αμυντικές Δπάνες και Προσωπικό*, (Ισοζύγιο Στρατιωτικής Ισχύος, 23 Ιουνίου 2018).

<https://isozygio.wordpress.com/2018/01/17/amyntikes-dapanes-stratiotiko-prosvpiko/>

¹² Π. Ήφαιστος – Α. Πλατιάς, *Ελληνική Αποτρεπτική Στρατηγική*, 33 – 41.

επικρατήσεως στην Κύπρο. Κατά συνέπεια, η δυνατότητα ουσιαστικής προασπίσεως της Κύπρου επηρεάζει συνολικά την άμυνα και ασφάλεια της Ελλάδος.

Εθνικοί Αντικειμενικοί Σκοποί (ΕΘΣΚ)

Οι βασικοί εθνικοί αντικειμενικοί σκοποί (ΕΘΣΚ) τους οποίους θα έπρεπε να θέσει η χώρα μας, προκειμένου να διασφαλίσει κατ' ελάχιστον τα Υπαρξιακά και Ζωτικά της Εθνικά Συμφέροντα, συνδέονται με την επιβίωση, την διατήρηση εθνικής ταυτότητας, το δημογραφικό, την ακεραιότητα ελληνικής επικράτειας, την εθνική κυριαρχία, τα κυριαρχικά δικαιώματα, το μεταναστευτικό, την ασφάλεια του κυπριακού ελληνισμού, την οικονομική ευημερία των Ελλήνων πολιτών, την ενεργειακή ασφάλεια, καθώς και την ασφάλεια και κοινωνική συνοχή των Ελλήνων.

Για την παρούσα εργασία το ενδιαφέρον εστιάζεται στους ΕΘΣΚ οι οποίοι σχετίζονται με την άμυνα και την ασφάλεια της Ελλάδος στο ΘΘΕ. Στο πλαίσιο αυτό θα πρέπει να καθορισθούν οι βασικοί άξονες άμυνας και ασφάλειας της ΕΘΣΤ και της ΕΘΣΣΤ οι οποίοι αφορούν το ΘΘΕ, καθ' όσον από τους εν λόγω άξονες απορρέουν οι βασικές κατευθύνσεις της Ναυτικής Στρατηγικής.

Α. Άξονες Εθνικής Στρατηγικής για την Άμυνα και Ασφάλεια στο ΘΘΕ

1. Η Ελλάς να είναι στρατηγικά προσηλωμένη στην ΕΕ και το ΝΑΤΟ βάσει της θέσεως ότι «η Ελλάς δεν ανήκει στην Δύση αλλά είναι η Δύση». Να επιδιωχθεί πολυεπίπεδη συνεργασία της Ελλάδος με δυνάμεις όπως η Ρωσία και η Κίνα, καθώς και με άλλα κράτη εθνικού ενδιαφέροντος, στο πλαίσιο πάντοτε του στρατηγικού της άξονα με την Δύση.¹³
2. Να επιδιώκει η Ελλάς την ενίσχυση της αμυντικής ολοκλήρωσεως και αλληλεγγύης της ΕΕ. Στο πλαίσιο αυτό να επιδιωχθεί η ενίσχυση της ευρωπαϊκής παρουσίας στα θαλάσσια σύνορα της χώρας (επιθυμητή η επιδίωξη επεκτάσεως ελλιμενισμού και περιπολιών της FRONTEX στα Δωδεκάνησα, για προφανείς λόγους).
3. Να ενισχυθούν περαιτέρω οι τριμερείς άξονες συνεργασίας Ελλάδος – Κύπρου με Ισραήλ και Αίγυπτο σε κάθε επίπεδο, συμπεριλαμβανομένου και του αμυντικού.
4. Να ενταθεί η προσπάθεια καθορισμού των θαλασσίων ζωνών με τα γειτονικά κράτη στα πλαίσια του Διεθνούς Δικαίου Θαλάσσης.
5. Να υιοθετηθεί ενσυνείδητα και έμπρακτα η αποτροπή ως τρόπος και βασική αντίληψη αντιμετώπισεως της τουρκικής απειλής. Η διεθνής αποτροπή (συμμαχίες, στρατηγικοί άξονες, Διεθνείς Οργανισμοί κ.λπ.), αν και πρέπει προφανώς να επιδιώκεται, δεν διασφαλίζει αξιόπιστα τα Ζωτικά ΕΘΣΜ. Κατά

¹³ Μάρκος Ρενιέρης, *Τι είναι η Ελλάς*, (Αθήνα: Ροές, 1998). Περίληψη αυτού 24 – Απρ. – 2016
<https://texnitoubiou.wordpress.com/2016/04/24/dysf-renieris/>

- συνέπεια, η έννοια της Αποτροπής θα πρέπει να βασισθεί στην αυτοβοήθεια (εθνική αποτροπή).¹⁴
6. Να βελτιωθεί το Εθνικό Σύστημα Χειρισμού Κρίσεων (ΕΘΣΧΚ), ώστε να παρέχει διαρκώς επεξεργασμένες εισηγήσεις στα θεσμικά όργανα προς έγκαιρη και ορθή λήψη αποφάσεων (προϋπόθεση αποτελεί η αποτελεσματική και συνεπής λειτουργία των θεσμικών οργάνων).¹⁵
  7. Να συνδεθεί η αναβίωση του Ενιαίου Αμυντικού Δόγματος Ελλάδος - Κύπρου (ΕΑΔΕΚ) με συγκεκριμένες αμυντικές προϋποθέσεις και απαιτήσεις, καθώς και με την κατάργηση του Δόγματος «Η Κύπρος αποφασίζει και η Ελλάς συμπαρίσταται», υπέρ ενός νέου Δόγματος στα πλαίσια του οποίου το Εθνικό Κέντρο θα συμμετέχει ουσιαστικά στην λήψη σχετικών αποφάσεων.¹⁶
  8. Να αιτηθεί η Κύπρος την ένταξή της στην ΡΡΡ του ΝΑΤΟ.¹⁷ Να επιδιωχθεί η δημιουργία αεροναυτικής βάσεως (ή αναλόγων ευκολιών) της ΕΕ στην Κύπρο σύμφωνα με το υπόδειγμα της Σούδας (το ΒΡΕΧΙΤ παρέχει σχετικά επιχειρήματα).
  9. Να ενταθεί η προσπάθεια συνεργασίας με μεγάλες εταιρείες (π.χ. συμφερόντων των ΗΠΑ, Γαλλίας, Ρωσίας κ.λπ.) για εκμετάλλευση των εθνικών υποθαλασσιών κοιτασμάτων υδρογονανθράκων. Στο αυτό πλαίσιο τυχόν υλοποίηση του αγωγού EASTMED κρίνεται ως θετική εξέλιξη.
  10. Να ενεργήσει κατάλληλα και μεθοδικά η Ελλάς (διπλωματικά, στρατιωτικά, επικοινωνιακά κ.λπ.), ώστε, σε περίπτωση δυνητικής στρατηγικής ευκαιρίας, να ενασκήσει πλήρως τα κυριαρχικά της δικαιώματα (π.χ. επέκταση χωρικών υδάτων), διασφαλίζοντας διεθνή νομιμοποίηση και στήριξη.
  11. Να αναβαθμισθεί η αμυντική βιομηχανία. Να ενισχυθεί η έρευνα και καινοτομία. Να συνδεθεί η έρευνα των ΑΕΙ, ΑΣΕΙ, ερευνητικών κέντρων και εταιρειών με τις τρέχουσες απαιτήσεις άμυνας και ασφάλειας.
  12. Να ληφθούν μέτρα ενισχύσεως παραμεθορίων περιοχών (π.χ. Ξενογλωσσα Πανεπιστήμια σε Αιγαίο και Θράκη, αφορολόγητα σκάφη ορισμένου μήκους, επιχειρηματικά και στεγαστικά κίνητρα, υγεία, παιδεία, μεταφορές κ.λπ.).
  13. Να επιδιώξει η Ελλάς την ευνοϊκή μεταβολή της Συνθήκης «Δουβλίνο ΙΙ και ΙΙΙ) και να μετέχει σε κάθε ευρωπαϊκή πρωτοβουλία περιορισμού της παρανόμου μεταναστεύσεως (π.χ. επιστροφή τους σε κέντρα εκτός ΕΕ). Να θεσπισθούν κέντρα φιλοξενίας (άρτια από πλευράς υποδομών και υπηρεσιών) των παρανόμως εισερχομένων μεταναστών σε απομονωμένα μέρη (π.χ. κυρίως ακατοίκητοι νήσοι) με ευρωπαϊκή χρηματοδότηση, παρουσία, επιτήρηση και

¹⁴ Π. Ήφαιστος – Α. Πλατιάς, *Ελληνική Αποτρεπτική Στρατηγική*, 69 – 105.

¹⁵ Βασίλειος Μαριτζούκος, *Χειρισμός Διακρατικών Κρίσεων Άμυνας και Ασφάλειας. Ελληνοτουρκικές Σχέσεις*, http://dia-kosmos.blogspot.com/2015/04/blog-post_56.html

¹⁶ Π. Ήφαιστος, *Στρατηγικές Πτυχές του Κυπριακού*, 29 Ιανουαρίου 2018, <https://bit.ly/2FDjtEK>

¹⁷ Δρ. Γιάννος Χααραλαμπίδης, *Γιατί η Κύπρος δεν Συμμετείχε στον Συνεταιρισμό για την Ειρήνη*, 26 Νοεμβρίου 2017, <http://www.onisilos.gr/?p=13274>.

φύλαξη. Στα κέντρα αυτά θα παραμένουν οι μετανάστες, έως την ολοκλήρωση διαδικασιών εξετάσεως αιτημάτων ασύλου ή επαναπατρισμού των. Τελικός σκοπός είναι η Ελλάς να καταστεί μη ελκυστικός προορισμός για το ιδιαίτερα προσοδοφόρο διεθνές κύκλωμα διακινητών ανθρώπων.

14. Να αυστηροποιηθεί ο νόμος χορηγήσεως ιθαγένειας σε αλλοδαπούς σύμφωνα με πρότυπα επιλεγμένων ευρωπαϊκών κρατών. Οι αλλοδαποί της χώρας να χαιρούν ατομικών αλλά όχι διακριτών συλλογικών δικαιωμάτων.
15. Να αντιμετωπισθεί συνολικά το δημογραφικό ζήτημα της χώρας.¹⁸

Β. Στρατιωτικοί Αντικειμενικοί Σκοποί για το ΘΘΕ

Βάσει των ανωτέρω, οι Στρατιωτικοί Αντικειμενικοί Σκοποί των Ενόπλων μας Δυνάμεων (ΕΔ), ως προς το ΘΘΕ, δυνατόν να διατυπωθούν ως εξής:

1. Να αποκτηθούν αποτρεπτικές ΕΔ, έναντι της Τουρκίας, με δυνατότητα αποτελεσματικής εμπλοκής σε γενικευμένες εχθροπραξίες με την Τουρκία και με αντεπιθετική ικανότητα σε ολόκληρη την επικράτεια του αντιπάλου (π.χ. βαλλιστικοί πύραυλοι από ξηρά και πλοία, αεροσκάφη μακράς ακτίνας δράσεως, σύγχρονα UCAV κ.λπ.). Μόνο με αυτή την δυνατότητα η στρατιωτική αποτροπή καθίσταται ουσιαστική και αξιόπιστη.
2. Να υπάρχει δυνατότητα αποκτήσεως ναυτικού και αεροπορικού ελέγχου στην περιοχή του Αιγαίου, του Ιονίου, του Κρητικού και Λιβυκού Πελάγους (η δυνατότητα ναυτικού ή και αεροπορικού ελέγχου ενασκείται εξ' ορισμού εν τόπω και χρόνω).
3. Να υπάρχει δυνατότητα αρνήσεως (απαγορεύσεως) αποκτήσεως θαλασσίου και αεροπορικού ελέγχου από την Τουρκία, στην ευρύτερη θαλάσσια περιοχή της Κύπρου.
4. Να υφίσταται δυνατότητα προβολής ισχύος στην ξηρά.
5. Να αποκτηθεί η δυνατότητα πρώτου και αποτελεσματικού πλήγματος κατά της Τουρκίας, στα πλαίσια της αποτροπής (κυρίως για παρεμποδιστικό πόλεμο και με παράλληλη εστίαση στην διεθνή νομιμοποίηση).
6. Να διαφυλαχθεί η ασφάλεια του κυπριακού ελληνισμού.

Γ. Επίπεδο Εθνικής Στρατιωτικής Στρατηγικής (ΕΘΣΣΤ) για το ΘΘΕ

¹⁸ Μανώλης Χρυσόγελος, *Το Δημογραφικό Ζήτημα S.O.S./Μετανάστες και Δημογραφικό Διαλύουν την Συνοχή της Ευρώπης*, 14 Αυγ. 2011, <https://bit.ly/2DZcqEY>. Επίσης Βασίλειος Μαρτζούκος, *Δημογραφικό και Μετανάστευση: Το Εκρηκτικό Μείγμα που Απειλεί το Μέλλον της Ευρώπης και την Επιβίωση της Ελλάδος*, 29 Ιουλ 2011. <http://www.antibaro.gr/article/3578>

Σύμφωνα με τις προηγηθείσες κατευθύνσεις της ΕΘΣΤ και των Στρατιωτικών Αντικειμενικών Σκοπών, οι άξονες της ΕΘΣΣΤ για το ΘΘΕ και ο ενδεικτικός χρονικός ορίζοντας (ΧΟ) υλοποιήσεως αυτών (σε έτη), συνοψίζονται ως εξής:

1. Να αναθεωρηθεί η Δομή Δυνάμεων και Δομή Διοικήσεως των ΕΔ, αποκλειστικά βάσει του έργου αυτών, της απειλής και της γεωγραφίας. (ΧΟ – 1)¹⁹
2. Να αποκτηθεί κατάλληλα αποκεντρωμένο και αποτελεσματικό σύστημα διοικήσεως και ελέγχου (C4ISTAR), με χρήση σύγχρονης τεχνολογίας (π.χ. δορυφορική, ρομποτική, ποικιλία αισθητήρων κ.λπ.), στους τομείς επικοινωνιών, πληροφοριών, αναγνωρίσεως, παρακολουθήσεως και στοχοποιήσεως. (ΧΟ – 15)²⁰
3. Να αναπτύξει η Κύπρος στρατιωτική αυτονομία επί του χερσαίου εδάφους, σε βαθμό αποτρεπτικό για τις τουρκικές και τουρκοκυπριακές στρατιωτικές δυνάμεις επί της Νήσου, καθώς και κατάλληλα μέσα ασυμμέτρου καταστρεπτικού αποτελέσματος. (ΧΟ – 8)
4. Να αποκτηθούν βαλλιστικοί πύραυλοι και σχετική τεχνογνωσία (η μόνη ουσιαστική αποτρεπτική απάντηση στο υφιστάμενο και εν εξελίξει τουρκικό πρόγραμμα βαλλιστικών πυραύλων). (ΧΟ – 6)
5. Να αποκτηθούν κατάλληλα μη επανδρωμένα συστήματα αέρος, θαλάσσης, υποθαλάσσια, ξηράς, καθώς και η σχετική τεχνογνωσία. (ΧΟ – 5)
6. Να αναδιαρθρωθεί και ενισχυθεί η αμυντική βιομηχανία. Στο πλαίσιο αυτό να ενθαρρυνθεί και μεθοδευθεί η περαιτέρω εμπλοκή της σε προγράμματα και συμπαραγωγές στα πλαίσια NATO και ΕΕ. (ΧΟ – 15)
7. Να συγκροτηθεί Υφυπουργείο αμυντικής βιομηχανίας. (ΧΟ – 1)
8. Να βελτιωθεί η αντιαεροπορική (A/A) άμυνα και να προσαρμοσθεί στην απειλή, με εκμετάλλευση της τεχνολογίας και γεωγραφίας. (ΧΟ – 15)²¹
9. Να αυξηθεί η θητεία με επιχειρησιακά κριτήρια (συμπλήρωση αριθμητικών αναγκών, ουσιαστική εκπαίδευση, αξιόπιστη εφεδρεία). Να στρατεύονται αμφότερα τα φύλα στα 18 έτη (δυνατότητα κοινωνικής εργασίας γυναικών μετά από την βασική εκπαίδευση). Να θεσπισθούν αντικίνητρα σε αντιρρησίες συνειδήσεως (π.χ. δυσανάλογη αύξηση χρόνου κοινωνικής εργασίας). (ΧΟ – 2).

¹⁹ ΕΛ.Ι.Σ.ΜΕ., *Βελτιστοποίηση της Δομής Διοίκησης και του Οργανωτικού Σχήματος του Γενικού Επιτελείου Εθνικής Άμυνας (ΓΕΕΘΑ) και των Γενικών Επιτελείων των Κλάδων των Ενόπλων Δυνάμεων (ΓΕ)*, Φεβρ. 2015. Τα πνευματικά δικαιώματα της εν λόγω μελέτης ανήκουν στο ΓΕΕΘΑ.

²⁰ Κ. Γρίβας – Ζ. Μίχας, *2021 Ελληνική Αμυντική Στρατηγική για τον 21ο Αιώνα*, (Αθήναι: Κασταλία, 2006), 133 – 142.

²¹ Στο ίδιο, 68 – 72.

Δ. Επίπεδο Ναυτικής Στρατηγικής

i. Γενικά

Η Εθνική Ναυτική Στρατηγική δεν αφορά μόνο το Πολεμικό Ναυτικό αλλά κάθε στρατιωτική δύναμη (χερσαίες δυνάμεις, αεροπορικές δυνάμεις, Κ/Β από ξηρά, αέρα κ.λπ.) η οποία εμπλέκεται στο ΘΘΕ (το ΘΘΕ συμπεριλαμβάνει και τις περιοχές ξηράς που επηρεάζουν τις θαλάσσιες επιχειρήσεις).

Το θαλάσσιο θέατρο επιχειρήσεων από το Ιόνιο έως την Κύπρο είναι ενιαίο και αποτελεί το συντριπτικό μέρος του συνολικού αναμενομένου Θεάτρου Επιχειρήσεων. Κατά συνέπεια, καθοριστικό ρόλο στην τελική έκβαση αναμένεται να διαδραματίσουν οι αεροναυτικές δυνάμεις. Το ενιαίο ΘΘΕ έχει την έννοια ότι οι επί μέρους οργανωτικές δομές διοικήσεως των ενόπλων δυνάμεων (ΕΔ) εντός αυτού, η ανάπτυξη και κατανομή στρατιωτικών δυνάμεων, καθώς και κάθε επιχείρηση η οποία αναλαμβάνεται σε επί μέρους περιοχές του, επηρεάζει άμεσα την κατάσταση στο σύνολο του ΘΘΕ.

Ένα ισχυρό και αποτρεπτικό Πολεμικό Ναυτικό (ΠΝ) δύναται να συμβάλει καθοριστικά στην άμυνα και ασφάλεια της χώρας, στην πρόληψη και διαχείριση εθνικών διακρατικών κρίσεων, στην εκπλήρωση σκοπών της υψηλής στρατηγικής (ως εργαλείο της εξωτερικής πολιτικής), στην ευημερία των πολιτών (ανοικτοί δίαυλοι θαλασσιών μεταφορών, προστασία εμπορικού στόλου), καθώς και στην εκπλήρωση συμμαχικών υποχρεώσεων.

Το ΠΝ προσφέρει ευελιξία και εναλλακτικές πολιτικές επιλογές (από παρουσία και επίδειξη ισχύος έως εξαναγκασμό και καταστροφή). Σε επιχειρησιακό επίπεδο, είναι δυνατή η ευνοϊκή διαμόρφωση ενός Θεάτρου Επιχειρήσεων, όταν διακλαδικές δυνάμεις εντός ΘΘΕ δύνανται να ελιχθούν από την θάλασσα με σκοπό να αποτρέψουν τον αντίπαλο ή να προασπίσουν την θαλάσσια, νησιωτική και παράκτια επικράτεια του ελληνισμού και να αντεπιτεθούν σε μη αναμενόμενο χρόνο και τόπο.

Τα έργα του ΠΝ είναι δυνατόν να ενταχθούν σε τρεις βασικούς ρόλους: (α) πολεμικές επιχειρήσεις, (β) θαλάσσια ασφάλεια και (γ) διεθνή εμπλοκή. Σημεία ισχύος του ΠΝ αποτελούν η Πρόσβαση (μέσω διεθνών υδάτων), η Κινητικότητα (έλλειψη φυσικών ή μη εμποδίων), η Μεταφορική Ικανότητα, η Παραμονή στο Θέατρο Επιχειρήσεων, η Πολυχρηστικότητα (ετοιμότητα αναλήψεως πολλών ειδών αποστολών) και η Αντοχή – Ανθεκτικότητα.

ii. Απαιτείται στρατιωτική παρουσία στην Αν. Μεσόγειο;

Η διαχρονική ιστορική εμπειρία αποδεικνύει ότι, ανεξαρτήτως των πολιτικών και διπλωματικών χειρισμών μιας χώρας, η έλλειψη αξιόπιστης στρατιωτικής παρουσίας σε περιοχές εθνικού ενδιαφέροντος εκπέμπει εσφαλμένα πολιτικά μηνύματα και προκαλεί την πλήρωση του κενού αυτού από στρατιωτικές δυνάμεις άλλων

ενδιαφερομένων χωρών, με αποτέλεσμα την σταδιακή ανατροπή του κρατούντος status quo και δημιουργία de facto νέων πολιτικών δεδομένων.

Η κατοχή και ο έλεγχος μίας νήσου διασφαλίζεται κυρίως με αεροναυτικά μέσα και δευτερευόντως με χερσαίες δυνάμεις. Στην περίπτωση της Κύπρου, ο δυνητικός τουρκικός αεροναυτικός αποκλεισμός (κυρίως λόγω γειτνιάσεως) είναι σε θέση να απομονώσει τις ελληνικές χερσαίες δυνάμεις, με απαγόρευση ημετέρας ενισχύσεως της Νήσου και, παράλληλα, να διατηρήσει την δυνατότητα διαρκούς ενισχύσεως της Κύπρου με τουρκικές χερσαίες δυνάμεις, μεταβάλλοντας έτσι κατά το δοκούν την ισορροπία χερσαίων δυνάμεων επί της Νήσου.

Την απαίτηση ισχυρής και συστηματικής στρατιωτικής παρουσίας στην Αν. Μεσόγειο καθιστούν προφανή και αυτονόητη οι ακόλουθοι επιγραμματικώς παράγοντες:

1. Η προάσπιση ακεραιότητας ελληνικής επικράτειας, των κυριαρχικών μας δικαιωμάτων, της ασφάλειας του κυπριακού ελληνισμού και των ενεργειακών υποθαλασσίων κοιτασμάτων.
2. Η απόκτηση πολιτικού και διπλωματικού ειδικού βάρους και η στήριξη του άξονα Ελλάδος - Κύπρου - Ισραήλ και Ελλάδος - Κύπρου - Αιγύπτου.
3. Η διασφάλιση ανοικτών θαλασσίων γραμμών επικοινωνίας και η προστασία των συμφερόντων του μεγάλου μας εμπορικού στόλου.
4. Οι ανειλημμένες συμμαχικές υποχρεώσεις της χώρας.
5. Η προστασία των ελληνικών κοινοτήτων εκτός επικρατείας και η διατήρηση των διπλωματικών, πολιτιστικών και θρησκευτικών ερεισμάτων στις περιοχές αυτές.
6. Η απαίτηση αξιόπιστης επιτηρήσεως της περιοχής του εθνικού FIR, καθώς και η υποχρέωση δυνατότητας αποτελεσματικής ερεύνης και διασώσεως στις περιοχές της εθνικής μας δικαιοδοσίας.
7. Η αντιμετώπιση ασυμμέτρων απειλών στην εν λόγω περιοχή (π.χ. διεθνής τρομοκρατία, πειρατεία, παράνομη διακίνηση ανθρώπων, διάδοση όπλων μαζικής καταστροφής, οργανωμένο έγκλημα στην θάλασσα, οικολογικές καταστροφές κ.λ.π.).

Οι βασικοί τρόποι διασφάλισης της παρουσίας αυτής των Ε.Δ. στην Αν. Μεσόγειο είναι οι αεροναυτικές ασκήσεις σε εθνικό, διασυμμαχικό και διακρατικό επίπεδο, οι περιπολίες, οι επισκέψεις πολεμικών ναυτικών μονάδων καθώς και της στρατιωτικής ηγεσίας σε επιλεγμένα κράτη της Αν. Μεσογείου, οι πολυεπίπεδες στρατιωτικές συνεργασίες (π.χ. ανταλλαγή στρατιωτικού προσωπικού, συνεκπαιδεύσεις, συμπαραγωγές, επιτελική συνεργασία, ανταλλαγές τεχνολογίας, τεχνογνωσίας και πληροφοριών κ.λπ.) και οι προκεχωρημένες βάσεις (μονιμότητα παρουσίας).

iii. Φύση του ΘΘΕ

Γεωγραφικά χαρακτηριστικά του επιχειρησιακού περιβάλλοντος του Αιγαίου και Ιονίου πελάγους αποτελούν η άμεση γειτνίαση με την ξηρά (σε αντίθεση με τις ανοικτές ωκεάνιες θαλάσσιες περιοχές), το μικρό στρατηγικό βάθος, το πλήθος των νήσων και οι περιοδικά δυσμενείς καιρικές συνθήκες. Το περιβάλλον αυτό ευνοεί τον αιφνιδιασμό και τις καταδρομικές/ανορθόδοξες επιχειρήσεις, επιβάλλει την διακλαδική νοοτροπία, την διακλαδική Δομή Δυνάμεων και τις διακλαδικές επιχειρήσεις υπό ενιαία διοίκηση, ευνοεί τις αεροπορικές επιθέσεις, ευνοεί την επιθετική και αμυντική ναρκοθέτηση, περιορίζει την πλήρη εκμετάλλευση της εμβέλειας των όπλων και ευνοεί την δράση Υποβρυχίων (λόγω βαθυθερμογραφικών συνθηκών και γειτνιάσεως με ακτογραμμές). Επιπλέον, στο περιορισμένο αυτό περιβάλλον θα πρέπει να συνυπολογίζεται η παρουσία αυξημένου αριθμού πλοίων (ημέτερα, φίλια, εχθρικά, ουδέτερα εμπορικά και πολεμικά κ.λπ.). Στο θαλάσσιο περιβάλλον της ΝΑ Μεσογείου (ευρύτερη περιοχή Κύπρου), ισχύουν στον μεγαλύτερο βαθμό τα ανωτέρω αλλά απαιτείται η δράση μεγαλύτερων συγχρόνων μονάδων επιφανείας με δυνατότητα αντιαεροπορικής άμυνας περιοχής, αεροσκάφη (Α/Φ) μακράς ακτίνας δράσεως, Α/Φ ανεφοδιασμού εν πτήση και ευνοείται επιπλέον η εκμετάλλευση της μέγιστης εμβέλειας των όπλων.

Η σύγχρονη τεχνολογία μεταβάλλει τις δυνατότητες επιτηρήσεως, εντοπισμού, παρακολουθήσεως και στοχοποιήσεως, βελτιώνει τις δυνατότητες και ικανότητες των φορέων όπλων και οπλικών συστημάτων, καθιστά τον ηλεκτρονικό πόλεμο σύνθετο και επιδρά στην εμβέλεια, την ακρίβεια, την καταστρεπτικότητα, την ταχύτητα και την μαζικότητα αντιδράσεως των όπλων και οπλικών συστημάτων. Ο εν λόγω συνδυασμός καθιστά το επιχειρησιακό περιβάλλον κορεσμένο, την κοινή επιχειρησιακή και τακτική εικόνα της καταστάσεως δυσχερή, τις μονάδες επιφανείας ευάλωτες, πιθανές τις αμοιβαίες παρεμβολές μεταξύ φιλίων δυνάμεων και θέτει προϋποθέσεις για καταστρεπτικές στρατιωτικές αναμετρήσεις μικρής διάρκειας.

Κατά συνέπεια, η σύγχρονη τεχνολογία επιδρά τα μέγιστα στο ΘΘΕ της Α. Μεσογείου (δηλαδή στο διάστημα, τον εναέριο χώρο, την επιφάνεια και τον υποθαλάσσιο χώρο αυτού), εφαρμόζεται ταυτόχρονα, με ποικιλία τρόπων από την επιφάνεια, υποθαλάσσια, ξηρά και αέρα επιβάλλοντας έτσι την απαίτηση προσαρμογής της Δομής Δυνάμεων και Δομής Διοικήσεως των στρατιωτικών δυνάμεων του ΘΘΕ σε απολύτως διακλαδική προσέγγιση και φιλοσοφία.

iv. Δόγμα για το ΘΘΕ

Αποτελεί διαχρονικό ζητούμενο η κατάλληλη ποσοτική και ποιοτική επιλογή εξοπλιστικών προγραμμάτων έναντι των εκάστοτε απειλών και με δεδομένους τους οικονομικούς περιορισμούς. Στα κριτήρια των εξοπλισμών θα πρέπει να συμπεριλαμβάνονται η διασφάλιση συγκριτικού πλεονεκτήματος, η βελτίωση της

αποτροπής, η αριθμητική επάρκεια, η ανταπόκριση σε ολόκληρο το φάσμα των στρατιωτικών εμπλοκών του παρόντος και του μέλλοντος, η διαλειτουργικότητα με τα υφιστάμενα συστήματα, η διακλαδικότητα, η συμβατότητα με την γεωγραφία, η σύμφωνη κοινή γνώμη, η συμβολή του σε αποφασιστικό κτύπημα κατά του αντιπάλου, η απορρέουσα τεχνογνωσία και συμβολή στην οικονομία, η αντίδραση του αντιπάλου, η επίπτωση στις συμμαχίες και το διεθνές περιβάλλον κ.λπ.²²

Το Π.Ν. θα πρέπει να κατέχει κατάλληλες και επαρκείς μονάδες κρούσεως, μεταφορών, επιτηρήσεως και υποστηρίξεως, ώστε να αντιμετωπίζει αποτελεσματικά ολόκληρο το φάσμα των έργων του. Η απόκτηση κυρίων μονάδων κρούσεως, θα πρέπει κατ' αρχήν να βασίζεται σε νέες παραγγελίες. Τυχόν σκέψεις προσκτήσεως μεταχειρισμένων κυρίων μονάδων θα πρέπει προηγουμένως να συνυπολογίζουν τόσο το συνολικό κόστος, όσο και την ανταπόκριση στις τεχνολογικές, επιχειρησιακές και υποστηρικτικές απαιτήσεις, καθ' ολόκληρη την διάρκεια του βίου της μονάδος. Σύμφωνα με τα τρέχοντα δεδομένα και τις διαφαινόμενες τάσεις, η υλική τουρκική υπεροπλία (αριθμητική και τεχνολογική) θα αυξάνεται περαιτέρω κατά τα επόμενα έτη και πέραν του αποδεκτού ρίσκου για τον στρατιωτικό μας σχεδιασμό. Επιπλέον, η αναθεωρητική Τουρκία θα επιλέγει εκάστοτε τον χρόνο, τον τόπο και την έκταση μίας στρατιωτικής προκλήσεως ή εμπλοκής (πλεονέκτημα αιφνιδιασμού).

Η Ελλάδα θα πρέπει να διατηρήσει την εθνική στρατιωτική αποτροπή με κάθε τρόπο, για προφανείς λόγους αλλά οι οικονομικοί περιορισμοί θέτουν σημαντικά εμπόδια στην αναλογική παρακολούθηση των τουρκικών συμβατικών εξοπλισμών. Στη διαφαινόμενη (στο εγγύς μέλλον) δημιουργία σημαντικής υλικής ανισορροπίας στρατιωτικής ισχύος, υψηλού ρίσκου, μεταξύ Ελλάδος και Τουρκίας, η χώρα μας θα πρέπει να απαντήσει μ' έναν άμεσο, ρεαλιστικό και αξιόπιστο τρόπο. Στο πλαίσιο αυτό προτείνεται όπως υιοθετηθεί η εξής γενική στρατηγική προσέγγιση, για το ΘΘΕ:

1. Μακροπρόθεσμη (ορίζοντας 15ετίας) απόκτηση αξιόλογων και αποτρεπτικών συμβατικών ναυτικών και αεροπορικών δυνατοτήτων.
2. Μεσοπρόθεσμη (με ορίζοντα 7ετίας) απόκτηση εφικτών δυνατοτήτων ασυμμέτρου καταστρεπτικού αποτελέσματος σε Ελλάδα και Κύπρο. Χαρακτηριστικό των εν λόγω δυνατοτήτων σε μονάδες, μέσα και εξοπλισμό, θα πρέπει να είναι ο συνδυασμός ικανών ποσοτήτων, χαμηλού σχετικά κόστους και κατάλληλης τεχνολογίας ώστε να επιφέρει δυσανάλογα καταστρεπτικά αποτελέσματα.
3. Άμεση (ορίζοντας 2ετίας) εκπόνηση επιχειρησιακού και τακτικού Δόγματος (και καθιέρωση συστηματικών σχετικών ασκήσεων, καθώς και εκπαιδευτικών και οργανωτικών διαδικασιών), το οποίο θα εναρμονίζει, συντονίζει και συνθέτει την ταυτόχρονη διεξαγωγή συμβατικών (ευέλικτες και διακλαδικές συμβατικές δυνάμεις) και ασυμμέτρων επιχειρήσεων (ειδικές επιχειρήσεις και αντισυμβατικές τακτικές), σε ολόκληρο το ΘΘΕ, με αποτελεσματικό τρόπο. Οι εν λόγω επιχειρήσεις θα πρέπει να εκτελούνται

²² Στο ίδιο, 37 – 44.

με αποκεντρωμένο τρόπο, προκειμένου να μεγιστοποιείται το αποτέλεσμα (άμεση αντίδραση, εκμετάλλευση ευκαιριών, αποτελεσματικότητα ακόμη και μετά από απώλεια μέρους του συστήματος C4ISTAR).²³

ν. Συμβατικές Δυνάμεις ΘΘΕ

Ως γενικές κατευθύνσεις αποκτήσεως συμβατικών δυνάμεων για το ΘΘΕ, με ενδεικτικό χρονικό ορίζοντα περατώσεως (ΧΟ) σε έτη, προτείνονται οι εξής:

1. Να επανεξετασθεί η Δομή Διοικήσεως του ΘΘΕ, με βασικούς σκοπούς την ενότητα της Διοικήσεως, την ενίσχυση της διακλαδικότητας, την απόκτηση κοινής επιχειρησιακής και τακτικής εικόνας, την ευελιξία καθώς και την ταχεία και αποτελεσματική αντίδραση. (ΧΟ – 1)²⁴
2. Να αναβαθμισθεί η αμυντική βιομηχανία, η ναυπηγοεπισκευαστική δυνατότητα και η σχετική τεχνολογία και τεχνογνωσία της χώρας, με σκοπό την αξιόπιστη υποστήριξη των ΕΔ και την συμβολή στην εθνική οικονομική ανάπτυξη. (ΧΟ – 15)
3. Στη Δομή Ναυτικών Δυνάμεων να συμπεριληφθούν μεταξύ άλλων 4 Φρεγάτες (Φ/Γ) με δυνατότητα Α/Α άμυνα περιοχής και 5 Φ/Γ πολλαπλού ρόλου, σε αντικατάσταση των υφισταμένων Φ/Γ τύπου «S». Οι εν λόγω Φ/Γ δέον όπως φέρουν και βαλλιστικούς πυραύλους κατά στόχων ξηράς (ΧΟ -15)
4. Να εκσυγχρονισθούν οι Φ/Γ τύπου ΜΕΚΟ. (ΧΟ – 1)
5. Να αποκτηθούν σύγχρονες τορπίλες (Τ/Λ) για τα υποβρύχια (Υ/Β) τύπου 214 και επαρκής αριθμός κατευθυνομένων βλημάτων (Κ/Β) για τις πυραυλάκατους (ΤΠΚ). (ΧΟ – 2)
6. Να αποκτηθεί αριθμός φθηνών (μεταχειρισμένων) επιθετικών και μεταφορικών ελικοπτέρων (Ε/Π). Τα 35 Ε/Π ΟΗ-58D Kiowa (άλλα τόσα περίπου θα παραληφθούν προκειμένου να χρησιμοποιηθούν ως ανταλλακτικά) και τα 10 Σινούκ από τις ΗΠΑ, καλύπτουν ικανοποιητικά τις εν λόγω ανάγκες για το ΘΘΕ (ΧΟ – 2)
7. Να μεταφερθεί το 1/3 περίπου των μονάδων του ΠΝ (κυρίως Φ/Γ, ΤΠΚ, Υ/Β, Κ/Φ) και να αποκτήσουν ως μόνιμη έδρα τον Ναύσταθμο της Σούδας. Βασικοί λόγοι της εν λόγω μεταφοράς είναι το πολιτικό και επιχειρησιακό μήνυμα της έμπρακτης μόνιμου παρουσίας στην ΝΑ Μεσόγειο, η ασφάλεια των μονάδων

²³ Jahangir Arasli, *Obsolete, Weapons, Unconventional Tactics and Martyrdom Zeal: How Iran Would Apply its Asymmetric Naval Warfare Doctrine in a Future Conflict*, (George C. Marshall, European Center for Security Studies), No. 10, April 2007, 11 – 14

http://www.marshallcenter.org/mcpublicweb/mcdocs/files/College/F_Publications/occPapers/occ-paper_10-en.pdf

²⁴ ΕΛ.Ι.Σ.ΜΕ., «Βελτιστοποίηση της Δομής Διοίκησης και του Οργανωτικού Σχήματος του ΓΕΕΘΑ», Φεβ. 2015. Τα πνευματικά δικαιώματα της Μελέτης ανήκουν στο ΓΕΕΘΑ.

- μέσω αποκεντρώσεως αυτών και η αποτελεσματικότερη ανταπόκριση σε έκτακτες καταστάσεις. (ΧΟ – 3)
8. Ενίσχυση των υφισταμένων προκεχωρημένων ναυτικών και αεροπορικών βάσεων στους τομείς επιτηρήσεως, άμυνας, ανεφοδιασμού, υποστηρίξεως, υποδοχής πολεμικών μονάδων και προσωπικού, καθώς και εξέταση επιλογής νέων γεωγραφικών θέσεων ανεφοδιασμού (κυρίως στο Αιγαίο), με επιχειρησιακά και οικονομικά κριτήρια. (ΧΟ – 10)
  9. Να αναβαθμισθεί η Πολεμική μας Αεροπορία (ΠΑ) με προτεραιότητα στην αξιόπιστη αριθμητική αναλογία και ποιότητα μαχητικών αεροσκαφών με αυτήν του αντιπάλου. Στην εν λόγω αναλογία είναι σκόπιμο να συνυπολογισθεί και σημαντικός αριθμός UCAV, ως εφικτή και αποτελεσματική αγορά. Τα Α/Φ θα πρέπει να βελτιωθούν στην άμεση και ασφαλή ανταλλαγή εικόνας και στοχοποίησεως, την αύξηση της ακτίνας δράσεως (π.χ. Α/Φ με αυτονομία πτήσεως, Α/Φ ανεφοδιασμού εν πτήσει) και εμβέλειας των όπλων, την αύξηση της ακρίβειας των όπλων, την ικανότητα φορτώσεως ποικιλίας όπλων, την επιβιωσιμότητα και την έγκαιρη προειδοποίηση (Α/Φ ΑΣΕΠΕ). (ΧΟ – 15)
  10. Το Λ.Σ. θα πρέπει να ενισχυθεί ιδιαίτερα ποσοτικά και ποιοτικά ώστε να αποτελέσει ισχυρό βραχίονα του Π.Ν., εν καιρώ κρίσεως και πολέμου. Το πανευρωπαϊκό πρόβλημα των μεταναστών, καθώς και άλλες κοινές προκλήσεις ασφαλείας, είναι δυνατόν να γίνει αντικείμενο εκμεταλλεύσεως, προκειμένου το Λ.Σ. να ισχυροποιηθεί με ευρωπαϊκές πιστώσεις. Τα μέσα και οι μονάδες επιτηρήσεως, ερεύνης και διασώσεως, καθώς και διώξεως του οργανωμένου εγκλήματος (π.χ. πλοία και Ε/Π) του Λ.Σ., είναι δυνατόν με κατάλληλες προσθήκες, σχετική εκπαίδευση και οργάνωση, να μετατρέπονται σε ισχυρά επιχειρησιακά πολεμικά μέσα, όταν αυτό απαιτείται. Το Λ.Σ. θα πρέπει να ενισχύσει τους επιχειρησιακούς του δεσμούς με τις ΕΔ (συχνή συνεκπαίδευση και διαλειτουργικότητα). (ΧΟ – 10)

vi. Δυνάμεις Ασύμμετρου Αποτελέσματος για το ΘΘΕ

Η γεωγραφία του ΘΘΕ προσφέρεται για διεξαγωγή ασυμμέτρων επιχειρήσεων, με τελικό σκοπό την αποτροπή ή τη στρατηγική ήττα του αντιπάλου (κάμψη θελήσεως προς συνέχιση των εχθροπραξιών). Ειδικότερα στο Αιγαίο, οι πυκνές συστάδες νήσων ευνοούν τη ναρκοθέτηση και τη δράση Υ/Β, παρέχουν πολλαπλές θέσεις αποκρούσεως μικρών ταχέων σκαφών, αποτελούν δυνητικές βάσεις απογείωσης Ε/Π (και UAV'S), εκτοξεύσεως Κ/Β και εγκαταστάσεως αισθητήρων επιτηρήσεως. Κατάλληλη εκμετάλλευση της εν λόγω γεωγραφίας δυνατόν να καταστήσει ευάλωτες οιοσδήποτε σύγχρονες μεγάλες πολεμικές μονάδες του αντιπάλου. Ο συνδυασμός της δυνατότητας ταυτόχρονης διεξαγωγής διακλαδικών συμβατικών επιχειρήσεων και ασυμμέτρου πολέμου είναι δυνατόν να αποτρέψει τον

αντίπαλο ή και να του επιφέρει πλήγματα καθοριστικά για την τελική έκβαση μίας αναμετρήσεως στο ΘΘΕ. Η δυνατότητα διεξαγωγής εκτεταμένου ασυμμέτρου πολέμου στο Αιγαίο είναι πολύ πιθανόν να επιτρέψει την αποδέσμευση και διάθεση μεγαλύτερου αριθμού μεγάλων ναυτικών μονάδων για την περιοχή Κύπρου.²⁵

Στα μέσα ασυμμέτρου πολέμου θα πρέπει να συμπεριληφθούν συστοιχίες Κ/Β ξηράς - επιφανείας (Ξ – Ε), μεγάλος αριθμός μικρών φθηνών ταχέων σκαφών με κατάλληλο εξοπλισμό, μη επανδρωμένα αεροσκάφη (UAV'S – UCAV'S) με δυνατότητες επιτηρήσεως και επιθέσεως (τύπου «καμικάζι» ή με δυνατότητα εκτοξεύσεως όπλων), μη επανδρωμένα σκάφη με αισθητήρες και οπλισμό, μη επανδρωμένα φθηνά σκάφη με εκρηκτικά (σύγχρονα μπουρλότα), Υ/Β «τσέπης» (προς το παρόν μόνο για την Κύπρο), σύγχρονες νάρκες και αξιόπιστες δυνατότητες επιθετικής ναρκοθετήσεως, καθώς και αύξηση του εμψύχου δυναμικού των ειδικών και ανορθοδόξων δυνάμεων.²⁶

vii. Συστοιχίες Κ/Β Ξηράς – Επιφανείας (Ξ – Ε)

Η ήδη υπαρκτή αυτή δυνατότητα (σε ελάχιστες νήσους) θα πρέπει να επεκταθεί και σε άλλες νήσους του Αιγαίου (περί τον 25^ο μεσημβρινό για βέλτιστη κάλυψη μεγάλων θαλασσιών περιοχών, καθώς και για καλύτερη αυτοπροστασία), του Ιονίου (π.χ. Κέρκυρα, Ζάκυνθος ή ΝΔ Πελοπόννησος) και της Κρήτης (π.χ. βορειοανατολικά, βορειοδυτικά και νότια). Εκτιμάται ότι ο απαιτούμενος προς τούτο επιπλέον αριθμός συστοιχιών (κατά προτίμηση κινητών) θα πρέπει να φθάνει τις οκτώ με εννέα. Με τον τρόπο αυτό εκπέμπεται κατάλληλο πολιτικό μήνυμα προς κάθε κατεύθυνση ότι η Ελλάδα ενδιαφέρεται έμπρακτα για το υψηλής γεωπολιτικής αξίας Ιόνιο και τα Επτάνησα (τώρα τα Επτάνησα είναι περίπου ανοχύρωτα), ότι το Αιγαίο δεν αποτελεί μία διεθνή και ουδέτερη θάλασσα προς διαπραγμάτευση αλλά ελέγχεται de facto από την Ελλάδα και τέλος αξιοποιείται κατά βέλτιστο τρόπο η κομβική θέση της Κρήτης. Επιχειρησιακά, η τοποθέτηση των εν λόγω συστοιχιών Κ/Β (με κατάλληλες υποδομές αποκρούσεως, παραπλανήσεως, προστασίας, αισθητήρων, επικοινωνίας κ.λπ.) θέτει δυνητικά κάθε εισερχόμενο πλοίο στο Αιγαίο, το Ιόνιο, το Κρητικό και το Λιβυκό υπό παρακολούθηση και στοχοποίηση, με ότι αυτό θετικό συνεπάγεται για την εθνική αποτροπή.

²⁵ US Office of Naval Intelligence, *Iranian Naval Forces. A Tale of Two Navies*, Feb. 2017, 21 - 36

<http://www.oni.navy.mil/Portals/12/Intel%20agencies/iran/Iran%20022217SP.pdf> . Επίσης Scott Peterson, *How Iran Could Beat Up on America's Superior Military*, Jan. 26, 2012

<https://www.csmonitor.com/World/Middle-East/2012/0126/How-Iran-could-beat-up-on-America-s-superior-military>

²⁶ Jahangir Arasli, *Obsolete Weapons, Unconventional Tactics and Martyrdom Zeal*, 21 - 25

viii. Μεγάλος αριθμός μικρών ταχέων σκαφών χαμηλού κόστους

Η γεωγραφία της χώρας με περισσότερες από 6000 νήσους και βράχους, με το δέκατο μήκος ακτογραμμής παγκοσμίως με ιδανική φυσική διαμόρφωση αυτής, προσδίδει μοναδικό πλεονέκτημα ελλιμενισμού, αποκρύψεως και αιφνιδιαστικής επιθέσεως, σε μικρά και ταχύπλοα σκάφη (π.χ. με ταχύτητες άνω των 40 κόμβων), κατά πολεμικών πλοίων επιφανείας (ακόμη και υψηλής αξίας) ή και κατά στρατιωτικών δυνάμεων και εγκαταστάσεων πλησίον ακτών. Η συνήθης τακτική επιθέσεως είναι κατά «αγέλες» με μεθόδους «hit and run», ημέρα και νύκτα. Το καταστρεπτικό τους αποτέλεσμα μεγιστοποιείται σε συστάδες νήσων (π.χ. Δωδεκάνησα, Σποράδες, Κυκλάδες, νήσοι Α. Αιγαίου κ.λπ.). Τα σκάφη αυτά δυνατόν να φέρουν ποικιλία όπλων (π.χ. πολυβόλα, αντιαρματικά, K/B τύπου «Hellfire», A/A MANPADS, οπλοβομβίδες κ.λπ.) και εξοπλισμού (συσκευές επικοινωνιών, νυκτερινή όραση, ραντάρ κ.λπ.). Ορισμένα εξ αυτών είναι δυνατόν να τηλεκατευθύνουν έτερα ταχύπλοα σκάφη φέροντα εκρηκτικά κατά στόχων επιφανείας (σύγχρονα πυρπολικά). Ανάλογα με την επί μέρους διαμόρφωσή τους τα σκάφη αυτά πέραν των επιθετικών τους ικανοτήτων, είναι δυνατόν να φέρουν σε πέρας ποικιλία αποστολών όπως έρευνα και διάσωση, μεταφορά ειδικών δυνάμεων, απόβαση δυνάμεων σε ακτή, άφηση δυνάμεων εν κινήσει (επί ελαστικής λέμβου ή επί υποβρυχίου οχήματος), προστασία λιμένων, προστασία ενεργειακών εγκαταστάσεων, επιθετική ναρκοθέτηση, έλεγχο παρανόμου μεταναστεύσεως και οργανωμένου εγκλήματος, προστασία της αλιείας, κοινωνικό έργο κ.λπ. Σε περιόδους κρίσεων, η σταδιακή παρουσία (ή αποχώρηση) αυξημένου αριθμού εξ αυτών σε επίμαχες περιοχές είναι δυνατόν να κλιμακώνει ή να αποκλιμακώνει την κρίση κατά τρόπο ομαλό και ελεγχόμενο.

Βάσει των ανωτέρω προτείνεται όπως ναυπηγηθούν δύο τύποι εθνικού ταχέως περιπολικού σκάφους (ενδεικτικά 10 – 16 μέτρα και 20 – 50 μέτρα αντίστοιχα), χαμηλού κόστους και πολλαπλών ρόλων άμυνας και ασφάλειας, για το ΠΝ και το Λιμενικό Σώμα (ΛΣ) της Ελλάδος (πιθανώς και της Κύπρου καθώς και τρίτων κρατών). Εάν η προοπτική του εθνικού σκάφους συναντά προβλήματα, να αποκτηθούν τα σκάφη αυτά από το εξωτερικό με δυνατότητα ναυπηγήσεώς τους στην Ελλάδα. Ενδεικτικός συνολικός αριθμός για το ελληνικό ΠΝ και ΛΣ περί τα 250 σκάφη 10 – 16 μέτρων και περί τα 50 σκάφη 20 -50 μέτρων.

ix. Μη Επανδρωμένα Συστήματα

Τα μη επανδρωμένα συστήματα αποτελούν στρατιωτική καινοτομία εν εξελίξει (π.χ. δυνατότητες, νομικό πλαίσιο κ.λπ.), η οποία προκαλεί σημαντικές μεταβολές κυρίως σε επιχειρησιακό και τακτικό επίπεδο. Το UAV (Unmanned Air Vehicle), έχει την δυνατότητα να απογειώνεται από ξηρά ή πλοία, να διασφαλίζει την επιτήρηση εκτεταμένων περιοχών επί μεγάλα χρονικά διαστήματα (π.χ. 24 ώρες), δίχως τους

περιορισμούς φυσικής ανθρώπινης παρουσίας (π.χ. κόπωση πιλότων) και με ελάχιστο κόστος. Τα UAV είναι δυνατόν να εντοπίζουν και να αναγνωρίζουν στόχους, καθώς και να μεταδίδουν στοιχεία στοχοποίησης αυτών. Ορισμένοι τύποι UAV έχουν την δυνατότητα αφέσεως όπλων κατά αντιπάλων στόχων (UCAV) ή και επιθέσεως «αυτοκτονίας» (στην περίπτωση αυτή φέρουν εκρηκτικό φορτίο και μηχανισμό). Σε έτερα Ναυτικά, τα μη επανδρωμένα πλοία επιφανείας αναλαμβάνουν ήδη πλήθος αποστολών όπως η προστασία δυνάμεως εν πλω, η προστασία λιμένων, η μεταφορά εφοδίων στην ακτή αποβάσεως, η υποστήριξη στρατευμάτων στην ακτή, η ναρκοθηρία κ.λπ., ελαχιστοποιώντας τις ανθρώπινες απώλειες. Αντίστοιχα μη επανδρωμένα υποβρύχια οχήματα δύνανται να προσβάλουν στόχους επιφανείας και Υ/Β, ενώ μη επανδρωμένα οχήματα ξηράς χρησιμοποιούνται σε ποικιλία αποστολών, δίχως να εκθέτουν σε άμεσο κίνδυνο το προσωπικό. Οι εν λόγω δυνατότητες έχουν ήδη επιφέρει σημαντικές αλλαγές στα δόγματα και την σχεδίαση επιχειρήσεων σε ΘΘΕ.

Η γεωγραφική διαμόρφωση του αναμενομένου ΘΘΕ κρίνεται ως ιδανική για χρήση μη επανδρωμένων συστημάτων. Ο αριθμός και ο τύπος αυτών θα πρέπει να διασφαλίζει διαρκή επιτήρηση, παρακολούθηση, στοχοποίηση και προσβολή εχθρικών μονάδων επιφανείας, Υ/Β, καθώς και στόχων ξηράς. Υπό προϋποθέσεις, η τεχνογνωσία και συμπαραγωγή (μέσω διμερών ή συμμαχικών συμφωνιών) μη επανδρωμένων συστημάτων τόσο για τις ανάγκες των ΕΔ όσο και για τρίτες χώρες θα ήταν δυνατόν να αποτελέσει μοχλό οικονομικής αναπτύξεως.

x. Νάρκες – Ναρκοθέτηση

Οι νάρκες αποκαλούνται ως γνωστόν «το όπλο του πτωχού» με δυσανάλογα αποτελέσματα ακόμη και στρατηγικού επιπέδου, λόγω των οικονομικών επιπτώσεων (ακόμη και διεθνών) ενδεχόμενης διακοπής της ναυσιπλοΐας σε ζωτικές θαλάσσιες περιοχές (π.χ. στενά, κύριοι λιμένες κ.λπ.). Η δυνατότητα και απειλή ναρκοθετήσεως δυνατόν να αποτελέσει πολιτικό και διπλωματικό όπλο όχι μόνο κατά του αντιπάλου αλλά και προς τρίτα μέρη προκειμένου αυτά να επηρεάσουν ευνοϊκά την έκβαση μίας κλιμακούμενης κρίσεως.

Το αναμενόμενο ΘΘΕ ευνοεί την ναρκοθέτηση, υπό την προϋπόθεση ότι διατίθενται οι απαιτούμενες ποσότητες και ποιότητες ναρκών, καθώς και σειρά εναλλακτικών δυνατοτήτων αξιόπιστης ναρκοθετήσεως (από ταχέως κινούμενα σκάφη, από διάφορους τύπους εμπορικών πλοίων, από Α/Φ, από Υ/Β κ.λπ.).

xi. Έμφυχο δυναμικό – Διακλαδικότητα

Κάθε επιχείρηση εντός του ΘΘΕ (πλην της στατικής χερσαίας άμυνας επί νήσων) είναι προφανώς ναυτικής φύσεως (επιτήρηση, θαλάσσιος έλεγχος, άρνηση θαλασσίου ελέγχου, εξουδετέρωση εχθρικών αεροναυτικών δυνάμεων, ενίσχυση νήσου, συνδρομή στην άμυνα της Κύπρου, προστασία θαλασσίων μεταφορών,

εμπορικών πλοίων και αλιευτικών σκαφών, προστασία λιμένων, αμφίβιες επιχειρήσεις, προβολή ισχύος στην ξηρά, προστασία θαλασσιών ενεργειακών εγκαταστάσεων, έρευνα - διάσωση κ.λπ.).²⁷ Παρά την ναυτική τους φύση, οι επιχειρήσεις στο αναμενόμενο ΘΘΕ θα είναι παράκτιες και συνεπώς διακλαδικού χαρακτήρος αφού στις εν λόγω θαλάσσιες επιχειρήσεις διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο Α/Φ από βάσεις ξηράς, Κ/Β από ξηρά, χερσαία στρατεύματα επί νήσων ή μετακινούμενα χερσαία στρατεύματα εντός του ΘΘΕ προκειμένου να ενισχύσουν ή να επιτεθούν σε ακτή ή και νήσους. Η διαπίστωση αυτή επιβάλλει στο ΘΘΕ την ύπαρξη Ναυτικού Διοικητού αλλά ταυτόχρονα και ουσιαστικής διακλαδικής Δομής Διοικήσεως, δόγματος, εκπαίδευσης και νοοτροπίας. Επί παραδείγματι, η ad hoc ανάθεση καθηκόντων τακτικού Διοικητού και η διάθεση σε αυτόν δυνάμεων από τους τρεις κλάδους των ΕΔ εκτιμάται ότι δεν καθιστά τις δυνάμεις αυτές διακλαδικές αλλά απλώς ένα άθροισμα δυνάμεων. Χαρακτηριστικό των διακλαδικών δυνάμεων αποτελεί η ενότητα διοικήσεως, η συστηματική συνεκπαίδευση, κοινή αντίληψη, διαλειτουργικότητα, τυποποίηση, κοινή εικόνα της καταστάσεως κ.λπ.

Η αύξηση των ασυμμέτρων αποτελεσμάτων στο ΘΘΕ κρίνεται ότι απαιτεί την αύξηση των δυνάμεων Πεζοναυτών, την αύξηση των Ομάδων Υποβρυχίων Καταστροφών αλλά και την ειδική εκπαίδευση νέας ομάδος που χρειάζεται να συγκροτηθεί ως πληρώματα των προαναφερθέντων μικρών φθηνών ταχυπλόων σκαφών (στα πλαίσια της διακλαδικότητας θα ήταν δυνατή η μικτή στελέχωση των σκαφών αυτών με στελέχη του ΠΝ και Πεζοναύτες). Το ποσοστό αυξήσεως του εν λόγω προσωπικού θα πρέπει να καθορισθεί με αποκλειστικά κριτήρια το έργο τους, την γεωγραφία και την απειλή.

Η Κύπρος και οι δυνατότητες αποκτήσεως πολλαπλασιαστών ισχύος

Όπως προαναφέρθηκε, η Κύπρος θα πρέπει να αναπτύξει αποτρεπτική αυτονομία χερσαίων δυνάμεων έναντι των αντιστοίχων τουρκικών και τουρκοκυπριακών δυνάμεων επί της νήσου, δεδομένων των δυσχερειών ενισχύσεως της Νήσου σε περιόδους κρίσεως και συγκρούσεως με την Τουρκία. Παράλληλα, θα πρέπει η Ελλάς και η Κύπρος να έχουν δυνατότητες απαγορεύσεως περαιτέρω ενισχύσεως της Νήσου από την Τουρκία. Πέραν των συμβατικών μέσων και τρόπων των ΕΔ Ελλάδος και Κύπρου, η τελευταία θα πρέπει να αποκτήσει πολλαπλασιαστές ισχύος, δεδομένου ότι δεν δύναται να παρακολουθήσει την Τουρκία με συμβατικές μεθόδους.

Η Κύπρος θα πρέπει να βελτιώσει την ποιότητα των ήδη υφισταμένων και να αυξήσει την ποσότητα των συστοιχιών Κ/Β κατά στόχων επιφανείας και αέρος (με τις απαιτούμενες υποδομές μετακινήσεως, αποκρούσεως, παραπλανήσεως κ.λπ.). Επιπλέον, θα ήταν σκόπιμο η Κύπρος να αποκτήσει μη επανδρωμένα συστήματα

²⁷ Milan N. Vego, *Naval Strategy and Operations in Narrow Seas*, (New York: Frank Cass, 2003), 111 – 120 και 292 – 300.

κυρίως αέρος, θαλάσσης και υποθαλάσσια, κατάλληλα τόσο για επιτήρηση όσο και για επίθεση. Η απόκτηση μεγαλύτερου αριθμού επιθετικών Ε/Π με κατάλληλο εξοπλισμό αυτοπροστασίας, καθώς και μεγάλου αριθμού φθηνών ταχέων περιπολικών σκαφών (σύμφωνα προαναφερθείσα περιγραφή) θα ήταν δυνατόν να αυξήσουν περαιτέρω το επίπεδο επικινδυνότητας για την τουρκική επιχειρησιακή σχεδίαση. Η απόκτηση 4 έως 5 Υ/Β «τσέπης» από την Κύπρο με ελλαδική συνδρομή στην ανάπτυξη υποδομών ξηράς και την εκπαίδευση των πληρωμάτων, καθώς και η δυνατότητα επιθετικής ναρκοθετήσεως, θα συμπλήρωνε κατά βέλτιστο τρόπο τις προηγούμενες εισηγήσεις. Τέλος, επιβάλλεται όπως και η Κύπρος αυξήσει το προσωπικό των ειδικών δυνάμεων καθώς και των δυνάμεων ανορθοδόξου πολέμου. Η επιχειρησιακή σχεδίαση θα πρέπει να διασφαλίζει την αποτελεσματική συνεργασία των ελλαδικών και κυπριακών δυνάμεων οι οποίες θα δράσουν στην ευρύτερη περιοχή της Κύπρου, καθώς και την εξάλειψη περιπτώσεων αμοιβαίων παρεμβολών.

Υλοποίηση – Χρηματοδότηση

Η υλοποίηση των ανωτέρω προτάσεων θα πρέπει να κατανεμηθεί χρονικά σε βάθος δεκαπενταετίας, με καθορισμό συγκεκριμένων χρονοδιαγραμμάτων. Οι προτεραιότητες υλοποίησης των προγραμμάτων αυτών θα πρέπει να καθορισθούν βάσει του βαθμού συμβολής εκάστου στην αποτροπή, τον εκτιμώμενο χρόνο υλοποίησης και τις οικονομικές δυνατότητες.

Η χρηματοδότηση των προγραμμάτων είναι εφικτή εφόσον η πολιτική ηγεσία και η ελληνική κοινωνία συνειδητοποιήσουν ότι απειλούνται άμεσα Ζωτικά Εθνικά Συμφέροντα και κατά συνέπεια αναπτυχθεί η απαραίτητη πολιτική βούληση και η κοινωνική συναίνεση. Η χώρα θα πρέπει να αναπτύξει δράση η οποία να προηγείται και όχι να έπεται των γεγονότων, βάσει του διαχρονικής αξίας ρητού «Κυβερνάν εστί προβλέπειν». Στη σημερινή συγκυρία, η απαιτούμενη χρηματοδότηση των προταθέντων προγραμμάτων θα ήταν δυνατόν να βασισθεί στις ακόλουθες κατευθύνσεις:

1. Μικρή αύξηση του ποσοστού των ελληνικών δαπανών για την άμυνα, την ασφάλεια, την έρευνα, την τεχνολογία και την καινοτομία. Μεγαλύτερη αύξηση των αμυντικών δαπανών της Κύπρου για την αυτοπροστασία της.
2. Προσπάθεια αντλήσεως ευρωπαϊκών κονδυλίων για προγράμματα τα οποία αφορούν στην ασφάλεια της Αν. Μεσογείου (υπέρ του ΛΣ).
3. Συνδρομή Ελλήνων βιομηχάνων, επιχειρηματιών και εφοπλιστών με ηθικά και υλικά κίνητρα.
4. Συνδρομή των Ελλήνων πολιτών μέσω τυχερών παιγνίων (π.χ. κρατικό λαχείο ΕΔ, διάφορες μορφές στοιχημάτων κ.λπ.) και μέσω φορολογήσεως ειδών πολυτελείας.
5. Έκδοση πολυετούς ομολόγου «Εθνικής Άμυνας» για «παγιδευμένες» καταθέσεις εξωτερικού (άνευ ελέγχου πόθεν έσχες).

6. Συνδρομή ελληνισμού όπου γης με ηθικά και υλικά κριτήρια.
7. Βοήθεια από ΗΠΑ βάσει της στρατηγικής συνεργασίας των δύο χωρών και της εκμεταλλεύσεως της στρατηγικής ευκαιρίας την οποία παρέχουν υπέρ της χώρας μας οι τρέχουσες γεωπολιτικές εξελίξεις.

Επίλογος

Θα πρέπει να καταστεί αντιληπτό σε όσους άκριτα συρρικνώνουν τις ΕΔ, ότι η στρατιωτική αποτροπή και η αυτοβοήθεια αποτελούν τις μόνες εγγυήσεις της ειρήνης, σταθερότητας, επιχειρηματικότητας και κοινωνικής ευημερίας, ενώ ταυτόχρονα διασφαλίζουν τα Εθνικά Υπαρξιακά και Ζωτικά Συμφέροντα.

Κάθε χώρα κτίζει σταδιακά την διεθνή αποτρεπτική της φήμη βάσει των πεπραγμένων της. Πολιτική βούληση κλιμακώσεως μίας κρίσεως, χωρίς ισχυρές Ε.Δ. αποτελεί αφελή και επικίνδυνη επιλογή, αφού υπηρετεί τα σχέδια του αντιπάλου, ενώ ταυτόχρονα, η πάγια έλλειψη πολιτικής βουλήσεως για κλιμάκωση, ακυρώνει κάθε κοπιώδη και δαπανηρή προσπάθεια αποκτήσεως ισχυρών Ε.Δ.. Η αποκλιμάκωση των κρίσεων δεν είναι δυνατόν να αποτελεί ύψιστο πολιτικό στόχο, διότι αυτό διαγράφει την όλη έννοια της αποτροπής και επιταχύνει μία σύγκρουση και μάλιστα υπό δυσμενείς όρους.

Τελικό σκοπό και εθνικό στοίχημα για το ΘΘΕ θα αποτελέσει η δημιουργία διακλαδικών δυνάμεων αναπτυγμένων, εξοπλισμένων και εκπαιδευμένων κατά τρόπο ο οποίος θα τις καθιστά παρούσες σε ολόκληρο το ΘΘΕ, απρόβλεπτες, αποφασισμένες και καταστρεπτικές, διασφαλίζοντας έτσι την επιδιωκόμενη αξιόπιστη αποτροπή σε Ελλάδα και Κύπρο.

Προϋπόθεση για την επιτυχία του παραπάνω εγχειρήματος αποτελεί η αντίληψη ότι η Ελλάς απειλείται, η έμπρακτη υιοθέτηση αποτρεπτικής στρατηγικής, η ύπαρξη πολιτικού διακομματικού εθνικού οράματος (ο διαχειριστικός μικρόκοσμος και το «δεν διεκδικούμε τίποτε» δεν αποτελούν ασφαλώς εθνικό όραμα), η λαϊκή μύηση και αποδοχή του, καθώς και η συνεπής εφαρμογή του. Στο εξής η Κύπρος δεν θα πρέπει «να κείται μακράν» διότι απλώς η Ελλάς δεν αντέχει άλλες χαμένες Πατρίδες.

Παράρτημα Α

Ορισμοί

Κρίνεται ότι οι αναγνώστες θα πρέπει να είναι εξοικειωμένοι με βασικούς ορισμούς εννοιών οι οποίες αναφέρονται στο κείμενο και οι οποίοι παρατίθενται (δίχως περαιτέρω ανάλυση) κατωτέρω:

Άρνηση Θαλασσίου Ελέγχου: Άρνηση θαλασσίου Ελέγχου ασκείται όταν η μία πλευρά εμποδίζει τον αντίπαλο να ελέγξει μία θαλάσσια περιοχή, δίχως και η πλευρά αυτή να δύναται να αποκτήσει τον έλεγχο της εν λόγω περιοχής.

Ασύμμετρος Πόλεμος: Εφαρμόζεται συνήθως κατά την σύγκρουση αντιπάλων ανισοβαρούς ισχύος. Κατά την υλοποίησή του ο αδύναμος εφαρμόζει τα ισχυρά του σημεία επί των αδυναμιών του αντιπάλου με χρήση αντισυμβατικών – ειδικών – ανορθοδόξων μεθόδων (π.χ. διαρκείς απρόβλεπτες και ασύγχρονες αλλαγές και καινοτομίες σε μεθόδους και μέσα) με σκοπό να κάμψει την θέληση του αντιπάλου προς συνέχιση της συγκρούσεως.

Εθνικά Συμφέροντα (ΕΘΣΜ): Οι πλέον σημαντικές ανάγκες και επιδιώξεις της συντεταγμένης Πολιτείας. Τα ΕΘΣΜ διαχωρίζονται σε Επιβιώσεως, Ζωτικά, Μείζονα, Περιφερειακά.

Εθνική Στρατηγική ή Εθνική Στρατηγική Ασφαλείας ή Υψηλή Στρατηγική (ΕΘΣΤ): Η τέχνη και επιστήμη εφαρμογής και συντονισμού όλων των παραμέτρων εθνικής ισχύος (στρατιωτικών, οικονομικών, διπλωματικών, ψυχολογικών, τεχνολογικών, πολιτισμικών κ.λπ.) προς επίτευξη των Εθνικών Σκοπών.

Εθνική Στρατιωτική Στρατηγική: Η τέχνη και επιστήμη της χρησιμοποίησης των Ε.Δ., προς επίτευξη των αντικειμενικών σκοπών (ΑΝΣΚ) της Εθνικής Στρατηγικής, με χρήση βίας ή με απειλή χρήσεως βίας, στο πλαίσιο της Εθνικής Στρατηγικής.

Εθνικοί Σκοποί (ΕΘΣΚ): Είναι συγκεκριμένοι Σκοποί (οικονομικοί, ασφάλειας και άμυνας, πολιτικοί, διπλωματικοί, κοινωνικοί, ιδεολογικοί, τεχνολογικοί κ.λπ.), τους οποίους ένα κράτος επιδιώκει να επιτύχει προκειμένου να προωθήσει, να υποστηρίξει και να διασφαλίσει τα Εθνικά του Συμφέροντα.

Θαλάσσια Ασφάλεια: Η θαλάσσια ασφάλεια αφορά την προστασία πολιτικών, οικονομικών και νομικών κυριαρχικών δικαιωμάτων και διασφαλίζεται μέσω ευρέως φάσματος επιχειρήσεων κυμαινομένων από μη πολεμικές έως και πολεμικές επιχειρήσεις.

Θαλάσσιος Έλεγχος: Είναι η κατάσταση κατά την οποία διασφαλίζεται ελευθερία δράσεως εντός μίας θαλάσσιας περιοχής (επιφάνεια, βυθός και αέρας) και για συγκεκριμένη χρονική διάρκεια, για ημέτερους σκοπούς και απαγορεύεται η χρήση της εν λόγω περιοχής στον αντίπαλο.

Ναυτική Στρατηγική, που αποτελεί υποσύνολο της Εθνικής Στρατηγικής και της Εθνικής Στρατιωτικής Στρατηγικής, αποτελεί την τέχνη και επιστήμη χρησιμοποίησης της στρατιωτικής ισχύος σε θαλάσσιο θέατρο επιχειρήσεων, με

σκοπό την υλοποίηση των κατευθύνσεων ναυτικής φύσεως της Εθνικής Στρατιωτικής Στρατηγικής.

Παράμετροι Εθνικής Ισχύος: Δημογραφία, Οικονομία/Εμπόριο/Ενέργεια, Ένοπλες Δυνάμεις, Τεχνολογία/Επιστήμη, Βιομηχανία, Γεωγραφία, Φυσικοί Πόροι, Θεσμοί, Πολιτισμός, Ηγεσία, Συμμαχίες/Διπλωματία, Ψυχολογία, Ομογένεια.

Προβολή ναυτικής ισχύος: Είναι η απειλή ή η χρήση ναυτικής ισχύος (με τις απαραίτητες δυνάμεις ΣΞ και ΠΑ) προκειμένου να επιδράσει στην ροή των εξελίξεων από την θάλασσα.

Ο αντιναύαρχος ε.α. [Βασίλειος Μαρτζούκος](#) υπηρέτησε στο Πολεμικό Ναυτικό από το 1971 έως το 2006, επί Αντιτορπιλικών, Πυραυλακάτων και Φρεγατών. Μεταξύ άλλων διετέλεσε Κυβερνήτης της Πυραυλακάτου «ΜΠΛΕΣΣΑΣ» και της Φρεγάτας «ΕΛΛΗ», Διοικητής 1^{ης} Μοίρας Φρεγατών, Αρχιεπιστολεύς Στόλου και Διοικητής Φρεγατών, Διοικητής του Ναυστάθμου Κρήτης και Διοικητής της Σχολής Ναυτικών Δοκίμων. Έχει λάβει Μεταπτυχιακό Δίπλωμα στην Μηχανολογία Όπλων από το *Naval Postgraduate School* του *Monterey* των Η.Π.Α. και είναι απόφοιτος του *Naval War College* των Η.Π.Α.. Κατέχει Μεταπτυχιακό Δίπλωμα στις «Διεθνείς Σχέσεις και Στρατηγικές Σπουδές» του Παντείου Πανεπιστημίου Αθηνών. Είναι Πρόεδρος του Ελληνικού Ινστιτούτου Στρατηγικών Μελετών (ΕΛ.Ι.Σ.ΜΕ.) από το 2012 και εξωτερικός επιστημονικός συνεργάτης στην ΣΕΘΑ καθώς και στο ΙΔΙΣ του Παντείου Πανεπιστημίου.